

Papyrus GOLD installatie- en gebruikersgids

papyrus

G.I Installatie

Inleiding

PAPYRUS GOLD is een uitbreiding naar versie 3.x op de standaard versie van *Papyrus*, die u los kunt bestellen. *Papyrus GOLD* is in de plaats gekomen van het voormalige *Papyrus Office* module, dat vanaf nu dan ook niet langer verkrijgbaar is. *Papyrus GOLD* biedt nog meer extra functies bovenop die van het Office module.

Wat biedt *Papyrus GOLD*?

Door het GOLD upgrade-module wordt *Papyrus* uitgebreid met de volgende eigenschappen:

- Import van vectorafbeeldingen in de hoogste kwaliteit
- Automatische tekstomloop bij objecten en afbeeldingen
- Nauwkeurige objectpositionering en uitlijning objectgroepen
- Vrije paginalayout met een willekeurig aantal stampagina's per dokument
- Belichting via de fotozetter en 600 dpi laser film-printmodellen
- Extra alinea-afstanden en invoer van rechts naar links
- Komfortabele WYSIWYG-tabelmodus met doorlopende tekstvelden, gedraaide velden en veldfusie
- Rekenfuncties (komt overeen met een eenvoudige spreadsheet)
- Automatisch aanleggen van trefwoordregisters met kernbegrippen etc.
- Mailingopties en universele databaseverbindingen

- Formuliermodus en modelmode
- Automatisch aanleggen van een inhoudsopgave
- Voortdurende ontwikkeling van nieuwe functies, zoals bijvoorbeeld spellingcorrectie
- Telefonische ondersteuning
- Updates volgens onze reeds bekende gunstige condities

De hardwarematige eisen voor de versie *Papyrus* GOLD zijn identiek aan de normale *Papyrus*-versie: dus een Atari ST, TT, Falcon, een Medusa of Eagle, en als monitor minimaal een SM 124/144/146 ¹.

De enige uitzondering is dat wij voor de GOLD-upgrade bij intensief gebruik van tabellen en vectorafbeeldingen 2 megabyte (Mb) werkgeheugen voor uw computer adviseren.

Installatie

De GOLD-diskette bevat o.a. minimaal de volgende belangrijke files:

DOKUS

Hierin vindt u **AUTO.PAP**. Deze wordt automatisch gestart en toont u de nieuwste eventueel niet in de handleiding vermelde feiten over *Papyrus* GOLD. Verder vindt u hierin voorbeeldfiles en oefenvoorbeelden;

UPDATE

Hierin vindt u eventueel printerdrivers en meerdere spannende dingen, die ten opzichte van de normale versie toegevoegd kunnen zijn;

MODEL

Deze folder bevat modeldocumenten voor het trefwoorden- register (**_INDEX.PAP**), de inhoudsopgave (**_INHOUD.PAP**) alsmede nieuwe documenten (**_NIEUW.PAP**) en het document voor de ASCII-Import (**_ASCII, - PAP**);

¹ In opwaartse richting bestaan wat grootte en kleur betreft geen grenzen.

PAPYRUS.INF

Een INF-file met zinvolle standaardinstellingen, deze file bevat alle nieuwe printerdrivers;

PAP_INST.PRG, PAP_INST.RSC

Het installatie-programma;

PAPYRUSG.APP & PAPYRUSG.RSC

Het Papyrus GOLD-programma met de bijbehorende resource-file; pas na de installatie en de controle van de originele diskette van de normale versie volledig werkend.

Papyrus GOLD wordt geleverd met een installatie-programma, dat de installatie op naam verricht.

- Vindt u op de GOLD-diskette de file **LEESMIJ.1ST**, dan is uw versie van Papyrus GOLD reeds op naam geïnstalleerd en kunt u de beide volgende punten overslaan.
- Houd de originele diskette met de normale standaard *Papyrus*-versie gereed. *Deze moet reeds op naam zijn geïnstalleerd!*
- Start nu vanaf de nieuwe GOLD-diskette **PAP_INST.PRG**
- Plaats na het verzoek uw oude originele standaard *Papyrus*-diskette in de diskdrive
- Kopieer nu alle nieuwe files - minimaal echter **PAPYRUSG.APP** en **PAPYRUSG.RSC** - naar uw werkomgeving - anders gezegd: naar uw harddisk resp. uw werkdiskette.

Daarna start u **PAPYRUSG.APP** (de "G" is staat natuurlijk voor "GOLD").

Nog twee kleinigheden: *Papyrus* GOLD-dokumenten kunnen ook met de normale versie (vanaf 3.01) worden gelezen. Tabellen worden dan tijdens het laden met de standaard-versie in normale tekstobjecten omgezet. Speciale opties zoals alinea-afstanden, stampagina's, tabellen, formulieren, mailings enz. kunnen natuurlijk niet via de nieuwe functies worden

bewerkt.

De file **AUTO.PAP** bevat de wijzigingen/uitbreidingen die niet in de handleiding zijn vermeld. Deze file wordt na de installatie automatisch geladen.

Wij wensen u veel plezier bij uw werk!

Christian Nieber en Ulli Ramps

plus

Het *Papyrus*-team
en PARADOX IMPORT

P.S: wat ook reeds voor de normale versie geldt: Geen paniek en altijd een handdoek gereedhouden (U heeft inmiddels toch wel het boek van Douglas Adams Het transgalactisch liftershandboek gelezen?)

G.2 De volgende dimensie - Tabellen

DE tweede dimensie opent mogelijkheden, die in normale tekst slechts met veel moeite kunnen worden bereikt.

Nomenclatuur: Cel Kolom - Celregel - Tekstregel - Celreferentie

We gebruiken nu een beetje nomenclatuur zodat u ons hierna beter kunt volgen: Ieder element van een tabel, ongeacht of deze tabel nu één of meer regels bevat, wordt cel genoemd. De verticale rijen noemt men kolommen, de horizontale heten regels of rijen.

Cellen kunnen door het opgeven van hun kolom en regel altijd nauwkeurig aangeduid worden. Hierbij kan men de celreferentie opgeven door de "cel uit kolom 3, regel 7" of nog beter² met de combinatie letter (A, B, ..) en getal: cel C7 (= kolom 3, regel 7).

Kolommen

	kol A, reg. 1	kol B, reg. 1	kol C, reg. 1	kol D, reg. 1	kol E, reg. 1
<i>Regels</i>	kol A, reg. 2	kol B, reg. 2	kol C, reg. 2	kol D, reg. 2	kol E, reg. 2
	kol A, reg. 3	kol B, reg. 3	kol C, reg. 3	kol D, reg. 3	kol E, reg. 3

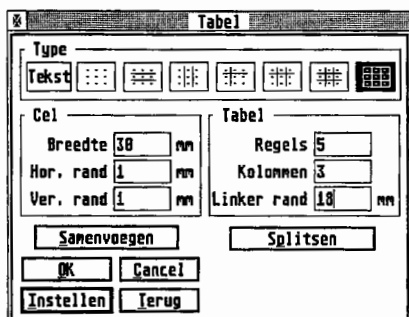
² om verwisseling tussen kolommen en regels te vermijden.

G.2.1 Genereren van tabellen - de dialogbox "Tabel..."

Nieuwe tabel

Enige feiten over het aanleggen van tabellen³. Er bestaan twee mogelijkheden om een tabel te creëren. Ten eerste kunt u gewoon een "kale" tabel zonder inhoud maken. Ten tweede kunt u ook een aanwezige tekst, die misschien reeds met tabulatoren is ingedeeld, als basis

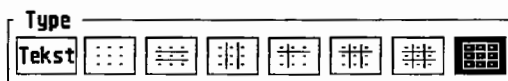
voor een tabel gebruiken. In ieder geval moet u tabellen met het menu-item **Tabel...** in het menu **Tekst** maken. De dialogbox **Tabel** verschijnt hierna in beeld.

We storten ons eerst op het maken van een lege tabel. We openen eerst een document. Een tabel wordt gecreëerd op de positie van de tekstcursor.

Tabeltype

In de dialogbox kunt u eerst het **Type** van de tabel kiezen, dus de manier, waarop u de lijnelementen in de tabel wilt plaatsen. De kleine puntjes in de tabelsymbolen stellen de cellen voor; de lijnen geven de scheidingslijnen weer, die in de tabel getrokken worden.

³ Momenteel kan een tabel alleen in de hoofdtekst staan, dus niet in het kop- of voetgedeelte, niet in andere tekstobjecten en niet in het voetnootgedeelte.

Het type **Tekst** zet een tabel om in normale *Papyrus* tekstregels. De cellen worden dan gescheiden door een tabulator. Deze optie is niet geschikt voor het maken van tabellen. Het omzetten van een normale tekst in een tabel wordt dadelijk nog beschreven.

Grootte, regelaantal, kolom-aantal

Naast "Regels" en "Kolommen" kunt u de grootte en daardoor tevens het aantal cellen bepalen, die uw tabel moet bevatten (regels x kolommen).

Regels

Kolommen

Tijdens de bepaling van de grootte hoeft u niet bekrompen te zijn - deze eerste keuze kunt u achteraf op ieder moment wijzigen - zoals alle instellingen in deze dialoogbox. Het luistert in eerste instantie dus niet allemaal zo nauw.

Celmarges

Net als in uw hoofdtekst hebben ook tabel-celteksten aan alle kanten een marge. Deze marges kunt u in de invoervelden

Cell

Breedte	<input type="text" value="25"/>	mm
Hor. rand	<input type="text" value="1"/>	mm
Ver. rand	<input type="text" value="1"/>	mm

Cel met marge van 5 mm

horizontale (links en rechts) en **vertikale rand** (boven en beneden) in "mm" aangeven. Bovendien kunt u ook de **breedte** van alle cellen instellen. Deze maat kunt u echter later ook voor de afzonderlijke kolommen instellen.

Linker rand

Om te voorkomen dat uw tabel altijd aan de linkerkant van uw tekstgebied wordt gezet, heeft u de mogelijkheid om met het invoerveld linker rand de tabel met een bepaalde afstand (gemeten vanaf de linkermarge van het hoofdtekstgebied) te laten inspringen. U kunt een reeds kant en klare tabel

Linker rand mm

ook met de muis via de verticale linkerlijn oppakken en daarna naar links of rechts verschuiven. Meer details hierover volgen later.

Via **OK** of **instellen** wordt nu de nieuwe tabel op de positie van de tekstcursor gecreëerd.

G.2.2 Zinvol vullen - Beweging en invoer in de tabel

Tekstcursor plaatsen

Nadat we nu een lege tabel hebben gecreëerd, laten we nu zien, hoe deze met gegevens kan worden gevuld en hoe de gegevens kunnen worden gewijzigd.

"	"	"
"	"	"
"	"	"

De tekstcursor kan op alle gebruikelijke manieren in de tabel worden geplaatst. Beweegt u bijvoorbeeld de cursor uit de daarboven gelegen tekst naar het tabelgebied, dan loopt de cursor naar het daaronder gelegen tabelveld en van daaruit verder naar de daaronder gelegen tekst. Op dezelfde manier kunt u de tekstcursor simpel met de muis op de gewenste tabelpositie plaatsen.

Springen

Wilt u zich niet karaktergewijs met de cursortoetsen door de cellen verplaatsen, maar direkt van cel naar cel springen, dan kan dit met de Tab-toets. Terugspringen in de tabel kan met Shift Tab. Met Alternate Tab kunt u een normale tabulator-sprong maken. Met Shift </> springt u naar de volgende/vorige cel, wanneer de cursor zich reeds bij de rechter/ linker celrand bevindt. Anders komt u, zoals gewoonlijk, slechts aan het einde van de regel terecht.

Wanneer u naar de eerste cel gaat en begint te typen, dan maakt u kennis met een van de aangenaamste eigenschappen

Hier is dood

Hier is
doorlopende

Hier is
doorlopende
tekst

van de *Papyrus*-tabellen, de doorlopende tekstcellen. Bereikt u de rechterkant van de cel, dan legt *Papyrus* in dezelfde cel gewoon nog een nieuwe tekstregel aan, die vloeiend verbonden is met de eerste tekstregel van de cel. De complete celregel wordt daarbij qua hoogte van ééncellig in tweecellig omgezet en eventueel qua ruimte voor meer regels uitgebreid.

Regels en kolommen aanvullen en verwijderen

Hieronder geven we aan, hoe u in een bestaande tabel nieuwe regels kunt toevoegen of verwijderen:

- Met **Control Return** wordt onder de tabelregel, waarin de tekstcursor momenteel staat, een nieuwe celregel toegevoegd;
- Met **Control Shift Return** wordt de nieuwe celregel boven de huidige regel toegevoegd (dit is erg belangrijk, als u boven de eerste regel nog een extra regel wilt toevoegen);
- Met **Control Delete** kunt u in een cel met één regel de complete tabelregel verwijderen. Bevat de cel meer regels dan wordt, zoals gebruikelijk, slechts de tekstregel verwijderd.

Ook **kolommen** kunt u heel eenvoudig toevoegen: Gewoon de dialoogbox **Tabel** activeren, kolomaantal verhogen (**Kolommen**) en op de button **Instellen** klikken.

G.2.3 Wat is hij breed - Wijzigen van het tabelontwerp

Cellen en kolommen markeren

Om cellen en kolommen te kunnen manipuleren, moeten we *Papyrus* van tevoren natuurlijk eerst vertellen, welke cellen gewijzigd moeten worden. Daarom markeren we deze cellen met de muis.

Door slepen⁴ in de tekstmodus (herkenbaar aan de tekstcursor) van meerdere cellen worden deze geselecteerd. Verlaat u dus met de cursor de uitgangscel, dan wordt de tabelmodus actief (identiek aan de objektmodus bijv. voor tekstobjecten, alleen wordt de vorige modus automatisch ingeschakeld). De activering van deze modus kenmerkt zich doordat de markering van de celtekst wordt uitgebreid naar het complete veld en er verschijnt bovendien een speciale muiscursor-vorm, de hand met de wijsvinger:

cel 1	cel
cel 4	cel
cel 7	cel

cel 1	cel
cel 4	cel
cel 7	cel

In de tabelmodus gemarkeerde cellen bevatten tijdelijk aan de rechterkant het reeds van de objektmanipulatie bekende handvat, dat we hier *cel-handvat* willen noemen.

cel 1	cel 2	cel 3
cel 4	cel 5	cel 6
cel 7	cel 8	cel 9

Met Shift/muisklik selekteert (en deselekteert) u afzonderlijke cellen en met Shift-sleep⁵ complete celgebieden. Hierbij is tevens - net als bij normale tekst - een discontinue markering mogelijk. Een *afzonderlijke* cel kunt u ook door een klik tijdens de tekstmodus samen met een ingedrukte Control-toets markeren. U verlaat de tabelmodus eenvoudig door een klik in een tekstgedeelte (ook tabeltekst).

Instellen van de kolombreedte met de dialogbox "Tabel"

Met de instellopties voor de **celbreedte** kunt u ook in reeds gecreëerde tabellen toch nog de celbreedtes van afzonderlijke kolommen wijzigen. De doorlopende tekst wordt hierbij natuurlijk automatisch aangepast en opnieuw afgebroken.

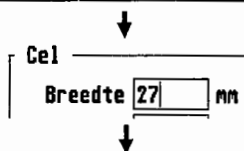
In het volgende voorbeeld wordt de celbreedte nadrukkelijk

⁴ Op een cel in het gewenste gebied klikken, muistoets ingedrukt houden, de muis in de richting van de andere hoek trekken.

⁵ Zie de bovenstaande voetnoot.

voor slechts één kolom van 22 naar 27 mm vergroot.

Doorlopende tekst met papyrus	Dit is doorlopende tekst	Drie cellen onzin
-------------------------------	--------------------------	-------------------

Doorlopende tekst met papyrus	Dit is doorlopende tekst	Drie cellen onzin
-------------------------------	--------------------------	-------------------

Doorlopende tekst met papyrus	Dit is doorlopende tekst	Drie cellen onzin
-------------------------------	--------------------------	-------------------

Doorlopende tekst met papyrus	Dit is doorlopende tekst	Drie cellen onzin
-------------------------------	--------------------------	-------------------

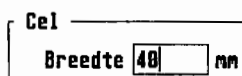
Hiervoor markeert u minimaal één cel van de kolom die u wilt verbreden. Daarna activeert u de dialogbox "Tabel" en u stelt daarin de gewenste celbreedte in, die na het instellen de totale kolom overeenkomstig beïnvloedt.

Heeft u cellen van meerdere kolommen geselecteerd, dan worden alle betrokken kolommen overeenkomstig de instelling van de "breedte" aangepast:

Kolombreedte met de muis wijzigen

Natuurlijk wordt door het feit dat de doorlopende tekst nu in minder regels past, automatisch het aantal celregels gereduceerd.

Bij de celbreedte 40 mm past de complete tekst weer in één tekstregel, zodat er weer automatisch een cel van één regel ontstaat.

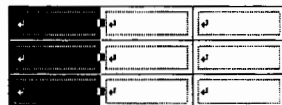
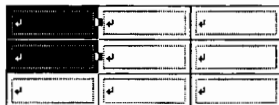
Doorlopende tekst met papyrus	Dit is doorlopende tekst	Drie cellen onzin
-------------------------------	--------------------------	-------------------

Ook het omgekeerde is natuurlijk mogelijk: via **celbreedte** kunt u indien gewenst te breed uitgevallen cellen weer smaller

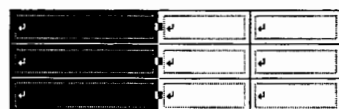
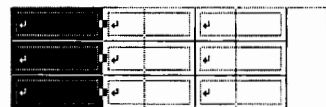
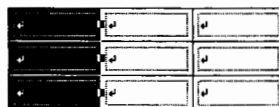
maken, zodat er meerdere regels per cel ontstaan. Omdat tabellen in principe uit bijna ongewijzigde tekstobjecten bestaan, kunt u natuurlijk direct in de tabel de breedte van iedere kolom via verschuiving van de scheidelijnen wijzigen. Omdat de celhoogte door de regelafstand wordt ingesteld, kunnen er echter alleen verticale lijnen worden verschoven.

Eerst moeten we terug in de tabelmode. Hiervoor markeert u in de tekstmodus met een ingedrukte muistoets meer dan één cel; dan verschijnt de "wijsvinger-muiscursor" van de tabelmode.

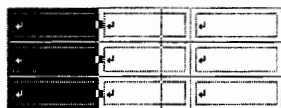
In principe kunt u ook één cel selecteren (bijv. met Control/muisklik), voor alle duidelijkheid markeren we hier echter de gehele kolom. Als alternatief kunt u ook direct vanuit de tekstmode, zonder dat er cellen zijn gemarkeerd, met de muis de cel-scheidelijnen grijpen. Als u de muistoets een moment ingedrukt houdt, wordt de tabelmodus met de "wijsvinger-cursor" eveneens actief.

Nu kunt u de rechter scheidelijnslijn van de kolommen met de muis via de cel-handvaten grijpen en simpel in de gewenste richting verschuiven, zodat de kolom aan de linkerkant van de gegrepen lijn de gewenste breedte krijgt. Alle celbreedtes aan de rechterkant van de verschoven lijn houden hierbij hun oorspronkelijke breedte - dit is zichtbaar door de naar rechts verschuivende "fantoomkaders".

Totaal bekeken vergroot (of verkleint) u dus ook de complete tabel met de verschuiving van een kolom.

Is dit ongewenst en wilt u bijvoorbeeld liever de kolom aan de linkerkant van de verschoven lijn verbreden en de kolom rechts van de lijn smaller maken (de totale tabelbreedte moet dus niet worden gewijzigd), dan moet u tijdens het verschuiven de Shift-toets ingedrukt houden.

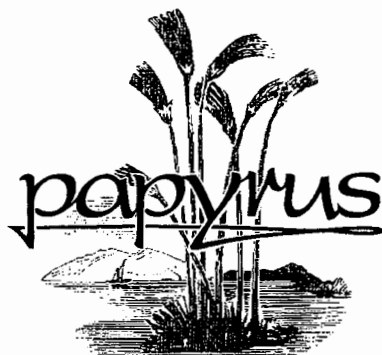

met "Shift"

Zoals we reeds bij de wijziging van de celbreedte beschreven hebben, wordt de doorlopende tekst in de cellen aan de nieuwe kolombreedte aangepast, zodat eventueel het aantal tekstregels in de betrokken cellen eveneens wordt aangepast.

Markeert u cellen van meerdere kolommen, dan zorgt verplaatsing van één van de cel-handvaten voor een verbreding (of versmalling) van alle kolommen met gemarkeerde cellen.

Alle met de linkertoets gestarte muisacties kunnen overigens, zoals gebruikelijk, door het indrukken van rechter muistoets weer worden afgebroken.

G.2.4 stijl - tekst- en lijnstijlen alsmede vulpatronen van de cellen wijzigen

Homologie met tekstobjecten

Hier kunt u - homologo⁶ aan tekstobjecten - globaal voor een complete groep cellen het font, de tekststijl en de liniaalinstellingen wijzigen. Parallel hieraan kunt u de cellen van een vulpatroon voorzien en de lijnstijl van de lijnen die de cellen omgeven wijzigen.

Voor de geselecteerde cellen kunt u nu alle tekstattributen gebruiken; de beperkingen t.o.v. teksthandelingen zijn identiek aan die voor geselecteerde tekstkaders (bijv. *niet* verwijderen, *geen* blokhandelingen - daarvoor moet u in de tekstmodus zijn).

Selektieren van tabellijnen en -lijndelen

U kunt niet alleen complete lijnen tussen de kolommen of regels selektieren, maar ook willekeurige lijndelen, die zich als grens tussen de afzonderlijke cellen bevinden.

Met een enkele muisklik selekteert/deselekteert u **complete lijnen** (zoals bij het verschuiven van celbreedtes). Drukt u hierbij de toets Control in of trek bij een ingedrukte Control-toets met de muis een kader, dan kunt u ook **lijndelen** selektieren.

Lijnen onzichtbaar maken - lijnstijl kiezen

Tabellijnen en hun lijndelen kunnen niet verwijderd, maar wel onzichtbaar gemaakt worden ("**geen lijn**" in de dialoogbox **Lijnstijl** met het menu **Object** selektieren). Ze kunnen ook niet **op de achtergrond** (eveneens met menu **Object**) worden verplaatst, omdat ze altijd boven de achter hen gelegen tekstregels moeten blijven (u kunt ze echter wel **op de voorgrond** plaatsen). Alle in dit hoofdstuk beschreven opties functioneren overigens ook bij tabellen van meerdere pagina's.

⁶ Wel, ik ben ook evolutie-bioloog en daarom enigszins bekend met deze begrippen. Iets is "analoog", als het slechts oppervlakkig identiek is. "Homologie" wijst echter op een daarachter gelegen evolutionaire verwantschap. En *Papyrus* cellen zijn ontstaan uit de tekstobjecten en zijn dus echte bloedverwanten...

Vulpatronen voor cellen

Iedere gemarkeerde cel (markering cellen: zie boven) of iedere groep gemarkeerde cellen kan dan ook nog met de al van "normale" objekten bekende dialoogbox **opvulpatroon** (aktiveren met menu **Object**) worden bewerkt.

Een klein voorbeeld van de manipulatie van lijnen en vulpatronen:

Kiemcellen van F2	♀ A B	♀ A b	♀ a B	♀ a b
♂ A B	AA BB	AA Bb	Aa BB	Aa Bb
♂ A b	AA bB	AA bb	Aa bB	Aa bb
♂ a B	aA BB	aA Bb	aa BB	aa Bb
♂ a b	aA bB	aA bb	aa bB	aa bb

Verdeling van de genotypen en fenotypen van een dominant/ recessieve chromosoomverdeling van de tweede generatie⁷. Fenotypisch herkenbare recessieve kenmerken zijn op de voorgrond geplaatst.

G.2.5 meer rotaties - gedraaide tekstcellen - celfusie

Twee snel uit te leggen functies, die echter zo belangrijk zijn dat ze een eigen hoofdstuk verdienen. Ten eerste: gedraaide tekst.

Gedraaide tekst

U kiest gewoon in de tabelmodus (zie laatste hoofdstuk) de cel of de cellen die geroteerd moeten worden. Daarna aktiveert u met het menu **Object** de dialoogbox **Draaihoek** en stelt u de gewenste hoek in.

⁷ Volledig in de war? Gewoon niet letten op wat er staat. Wat de keuze van mijn voorbeelden betreft: Ik ben nu eenmaal een afgestudeerde bioloog. Bovendien moet u hier sowieso naar de tabellen kijken en niet naar hun inhoud.

De complete celrij waarin een geroteerde cel ligt wordt dan automatisch in hoogte aan de geroteerde cel aangepast.

Doorlopende tekst in geroteerde cellen

Een probleem om bij stil te staan: onder een hoek van negentig graden geroteerde cellen kunnen natuurlijk niet eenvoudig tijdens het toevoegen van extra regels doorlopende tekst qua hoogte worden aangepast; daarom kan in deze cellen - net als bij tekstobjecten - de tekst buiten de cellen gaan lopen.

Om deze weggelopen tekst (die niet meer wordt weergegeven) te bereiken, bevatten deze rechthoekig geroteerde cellen onderin een soort object-handvat of hier (nog beter) een regelhoogte-handvat. Hiermee kunt u niet alleen de hoogte van de cel, maar ook de hoogte van de gehele celregel vergroten, zodat de buiten de cel gelopen tekst weer wordt weergegeven.

In tabelmode handgreep met muis pakken....

op gewenste hoogte trekken....

en de nieuwe hoogte wordt voor de hele celregel ingesteld

Hier een voorbeeld van de mogelijke ruimtewinst na de rotatie van zichtbaar te brede cellen:

Titel 1	Longe titel	Titel 2
veld 1	veld 2	veld 3
veld 4	veld 5	veld 6

Normale tabel met een (te) brede titelregel

Titel 1	Longe titel	Titel 2
veld 1	veld 2	veld 3
veld 4	veld 5	veld 6

Compactere tabel door een geroteerde titelregel

Over celfusie

Vaak hebben aangrenzende cellen een identieke inhoud, zodat het zinvol is om deze identieke cellen om te zetten in een grote cel.

Dat kan. U moet heel eenvoudig - weer in de celmodus - de gewenste cellen activeren. In de dialoogbox **Tabel** (menu **Tekst**) klikt u dan op de button **cellen samenvoegen**. Uit meerdere cellen ontstaat nu een grote cel.

Tijdens de selectie van de fusiecellen hebt u de vrije hand: horizontaal, vertikaal of gemengd. De hoofdzaak is dat u een rechthoekig celgebied heeft geselecteerd.

Net zo eenvoudig splitst u zo'n groepscel weer; selecteren en in de dialoogbox de button **cellen splitsen** aanklikken.

Voorbeeldtabel van celfusie en andere tabeleigenschappen:

	Organismegroep	Totale biomassa (10 ⁹ t)	Geschat Energiegehalte (10 ¹⁸ J)
	vervangers	7	140
	ongewervelden	0.8	17
	vrije werveldieren	0.01	-
	huisdieren	0.2	5
	mensen	0.08	2
	totaal	8.09	164
	vervangers	1	19
	ongewervelden	0.5	10
	vissen	0.1	2
	zoogdieren	0.02	1
	totaal	1.62	32
	cumulatief totaal	9.71	196

Tabel-ontwerp

Organismegroep		Totale biomassa (10 ⁹ t)	Energie- gehalte (10 ¹⁸ J)
land	vervangers	7	140
	ongewervelden	0,8	17
	vrije werveldieren	0,01	-
	huisdieren	0,2	5
	mensen	0,08	2
	totaal	8,09	164
zee	vervangers	1	19
	ongewervelden	0,5	10
	vissen	0,1	2
	zoogdieren	0,02	1
	totaal	1,62	32
cumulatief totaal		9,71	196

Compleet "gestileerde" tabel met gebruik van celfusie, geroteerde cellen en lijnstijlen

G.2.6 Aanwezig materiaal gebruiken - normale teksten met tabulatoren omzetten in tabellen

Omzetten normale teksten

Om te voorkomen dat u oude teksten, waarin u tabelachtige structuren via tabulatoren heeft aangebracht, opnieuw aan de tabellen van *Papyrus* moet toevoegen, kunt u deze teksten eenvoudig in tabellen omzetten.

Tab als kolom-separator - CR als celregel-separator

Daarbij worden de tabulator-tekenen als cel-separatoren beschouwd, d.w.z. tekst aan de linker- of rechterkant van een tabulator-teken belandt in de aangrenzende cellen van een regel. Als celregel-separator geldt een "Return" (alinea-einde), zodat ook meerregelige alinea's mogelijk zijn.

kol. B, rpg.	kol. B, rpg.	kol. C, rpg.
1	1	1
kol. B, rpg.	kol. B, rpg.	kol. C, rpg.
2	2	2
kol. B, rpg.	kol. B, rpg.	kol. C, rpg.
3	3	3

G2.7 Totaalomvattend - tabellen verschuiven en kopiëren

Verankering van tabellen in de hoofdtekst

Voor een beter begrip is het eerst noodzakelijk om te beschrijven hoe de tabellen met de hoofdtekst zijn verbonden. Zoals reeds uit de vele parallellen met normale objekten blijkt, heeft een tabel een objectstructuur. Iedere tabelregel met haar celobjecten ligt "in" de tekstregel verankerd.

Markeren

Nu het eigenlijke spannende: Plaatst u de muis rechts of links van de tabel (maar in het kader van de hoofdtekst), dan kan evenals in de tabel regelwijs worden geselecteerd.

Blokhandelingen

Blokoperaties, zoals kopiëren, invoegen en verschuiven, zijn op het gemarkeerde gebied toepasbaar. Hierbij kan met complete tabellen maar ook met tabeldelen (in complete celregels) worden gewerkt.

Lijnen opnieuw genereren

Mocht er bij het specifiek kopiëren/verschuiven van tabeldelen een of andere horizontale lijn van zijn plaats verdwijnen (twee celregels worden immers slechts door één lijn gescheiden), dan activeert u gewoon voor de "verongelukte" tabel de dialogbox **Tabel** en zet u de tabel een keer van het gebruikte lijntype om in **Tekst** en weer terug, zodat alle lijnen opnieuw worden gegenereerd.

Nog een aanwijzing resp. een kleine waarschuwing: Bevinden zich bijvoorbeeld na een woeste kopieeractie of door het in elkaar schuiven van twee tabelregels twee tabeldelen in één regel, dan kan er een - echter compleet onschadelijke - weergave-chaos ontstaan.

papyrus

G.3 De calculator aktiveren - rekenoperaties

Rekenen in de tabel - rekencellen

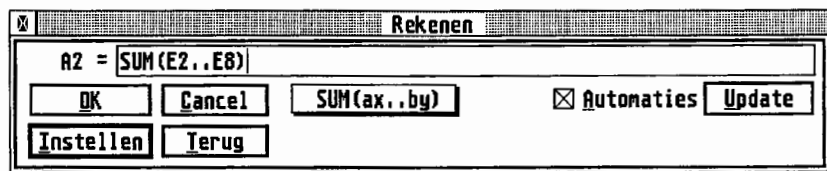
HET rekenen gebeurt bij *Papyrus* GOLD in tabellen, zodat bijzonder eenvoudig kan worden gedefinieerd, welke getallen met elkaar en op wat voor manier verrekend moeten worden.

Syntax

De celreferenties (zoals reeds eerder vermeld) fungeren hierbij ongeveer als variabelennamen. De horizontale referentie (kolommen) wordt met hoofdletters, de verticale (regels) met cijfers aangeduid. "**C4**" betekent dus: derde kolom, vierde rij. U kunt eenvoudig direkt in de *Papyrus*- cellen getallen invoeren waarmee kan worden gerekend (later wordt nog verklaard op welke wijze u getallen geformatteerd kunt invoeren).

Uitgebreide functies

Voor het berekenen van een resultaat in een cel moet u in het menu **Tekst** de dialoogbox **Rekenen** aktiveren. Daarin kunt u invoeren welke cellen met elkaar verrekend moeten worden en hoe dat moet gebeuren.

Hierbij kunt u de rekenkundige basismethoden (optellen (+), aftrekken (-), vermenigvuldigen (*) en delen (/)) gebruiken en eveneens haakjes "(,)" plaatsen om de tussen haakjes geplaatste berekeningen met voorrang te laten uitvoeren.

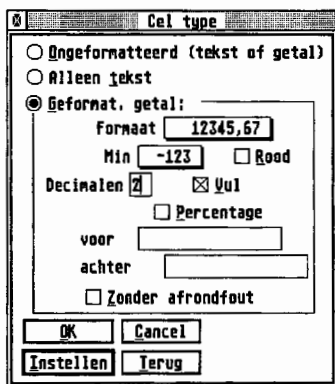
Functies zoals bijvoorbeeld **SUM(ax..by)** kunnen zelfs aan complete rechthoekige celgebieden refereren. Hierbij is **ax** representatief voor de eerste cel van het gebied en **by** voor de laatste. De referenties staan tussen haakjes; de verbindende punten ".." moet u lezen als "tot en met". De functie-aanroep staat vóór de haken. Een aantal belangrijke functies zijn in de

dialogbox **Rekenen** standaard in een pop-up menu aanwezig en u kunt ze met dit menu activeren.

Nu vertellen we, hoe u de weergave van getallen kunt beïnvloeden. Dit gebeurt in de dialogbox **Cel type**. Deze optie kunt u onder dezelfde naam met het menu **Tekst** activeren. Het standaardtype voor cellen is **Ongeformatteerd (tekst of getal)**. Hierbij kunt u tekst of getallen invoeren. Getallen worden automatisch als zodanig herkend en er kan mee gerekend worden. Daarbij wordt de punt of komma als decimale komma alsmede als

positie-separator voor duizendtallen geaccepteerd. Bij het dubieuze speciale geval **1.234** (twaalfhonderd vierendertig of $1^{234}/_{1000}$?) oriënteert *Papyrus* zich op de instelling in het menu **Formaat** van deze dialogbox. Wilt u expliciet een getal invoeren dat niet in de berekeningen opgenomen mag worden, maar als tekst moet worden behandeld (een waarde moet bijv. weergegeven worden, maar niet in een kolomtotaal verschijnen), dan moet u voor dergelijke cellen **Alleen tekst** selekteren.

Verder kunt u aan cellen van tevoren een **formattering (Geformat. getal!)** voor de daar ingevoerde getallen toewijzen. Dit betreft het type decimale komma (Europees: een komma of Amerikaans: een punt) - pop-up **Formaat** - het weergavetype en de weergavekleur van negatieve getallen - pop-up **Min** en "rood" - het aantal **decimalen** en of *Papyrus* de ontbrekende decimalen moet **aanvullen**. Verder kunt u getallen in correct geformatteerde cellen door een tekst laten volgen alsmede de getallen procentueel (**Percentage**) laten weergeven. Bij afronding op een beperkt aantal cijfers achter de komma kunt u met maximale nauwkeurigheid (**Zonder afrondfout**) verder rekenen. We zullen dit aan de hand van

een voorbeeld⁸ duidelijk maken:

Artikel	Stukprijs	BTW	Aantal	Art.totaal
Atari TT030 8/200	2.300,00	402,50	1	2702,50
Diskettes 3.5" HD	20,00	3,50	5	117,50
Monitor SM195	1.500,00	262,50	1	1.762,50
HP Laser IV	2.500,00	437,50	1	2937,50
Toner HP Laser IV	50,00	8,75	3	176,25
Laserpapier DIN A4	15,00	2,63	2	35,25
				=====
Totaalbedrag				7731,50
Het totaalbedrag bevat 17,5% BTW =				1151,50

Normale invoercellen zijn hier: Artikel, Stukprijs en Aantal. **BTW** en **Art. totaal** zijn rekencellen; de inhoud is hier in tegenstelling tot de normale cellen niet direkt in de tabel geplaatst, maar met de dialoogbox **Rekenen**. In de cel voor de BTW van de diskettes staat bijv. **B3*0.175** om zo de 17,5% BTW te berekenen. **B3** is de referentie naar de **Stukprijs** van de diskettes (**B** is de 2e kolom; de diskettes staan in regel **3**).

In de cel **Art. totaal** voor de Atari TT staat **B3*D3*1.175**. **B3** refereert weer aan de stukprijs; **D3** aan het aantal en de faktor **1.175** berekent uit deze totale prijs de prijs inclusief BTW.

In de cel **totaalbedrag** staat de formule **SUM(E2..E7)**, waarmee alle artikeltotalen worden opgeteld. In de cel rechts onderin wordt de totale BTW berekend (**E8*0.175**). Het commentaar **Totaalbedrag** en **...bevat 17,5% BTW** werd in gefuseerde cellen ingevoerd en daar werden de lijnstijlen voor de celscheiding ingesteld.

⁸ De prijsberekening ziet er enigszins ongewoon uit, maar dient als demo en niet als boekhoudkundig voorbeeld.

G.4 nuttige souffleur - de automatische index

G.4.0 Index, ook voor dokumenten verdeeld over meerdere tekstfiles

Voor wetenschappelijk werk maar tevens voor bijv. handleidingen (zoals deze) bestaat de optie **Index**. Hierin kunt u alle belangrijke begrippen opzoeken met hun paginanummers.

Bij *Papyrus* kunt u zo'n index eenvoudig maken. Dit gebeurt tevens zo flexibel en effectief dat u de index meestal niet meer hoeft na te bewerken. Dit werkt ook voor meerdere tekstfiles, die samen één groter dokument vormen.

G.4.1 Woord voor woord - Index creëren

Trefwoord creëren

Trefwoord:

Hoofdbegrip:

Ook opnemen

Omkering Zonder hoofdbegrip Met tekststijl

Paginanummer

Yet Kursief

Er voor Paginanummer Er achter

De dialogbox "Index creëren"

Het activeren geschiedt als volgt: U moet de tekstcursor vóór of in het woord plaatsen dat u als trefwoord wilt gebruiken.

eeh, twee, drie, pi

Wanneer u nu de dialoogbox **Index** activeert (optie **Trefwoord...** in het menu **Tekst**), dan wordt het betreffende woord als blok gemarkeerd en als voorstel in het invoerveld **Trefwoord:** geplaatst. Als u nu uw keuze met **OK**⁹ bevestigt, dan wordt de invoer overgenomen en met een kleine grijze markering als in het index op te nemen begrip gemarkeerd.

een, twee, drie, pi

een, twee, drie, pi

Een woord kan anders in de index ingevoerd worden dan het in de tekst staat - in bepaalde gevallen staat er een meervoudsvorm¹⁰ of een vervoeging voor uw neus, die niet in de huidige vorm in het index moet opduiken. In dit geval kunt u vóór de overname van dit begrip het woord in het invoerveld aan uw wensen aanpassen. De overname in de index geschiedt namelijk altijd aan de hand van de invoer in het invoerveld - ook wanneer dit niets meer te maken heeft met het woord waarvoor u de dialoogbox heeft geactiveerd.

Als alternatief kunt u ook een blok - zelfs niet aaneengesloten - markeren. Na activering van de dialoogbox **Index** wordt i.p.v. het woord, waarin de tekstcursor staat¹¹, het gemarkeerde blok in de regel naast **Trefwoord** overgenomen.

Trefwoorden die niet in de tekst voorkomen

Nu over naar de verdere instelmogelijkheden, die de dialoogbox **Index** u biedt: U kunt een trefwoord ook buiten het eigen begrip om alfabetisch en gesorteerd in de index laten opnemen. U

⁹ Nee, niet met "instellen". Om verwarring te voorkomen over de plaats waar het trefwoord in de tekst moet komen, kunt u niet bij uw cursor, zolang de dialoogbox actief is. Deze dialoogbox is modaal.

¹⁰ Om dubbele trefwoorden te vermijden - enkelvoud en meervoud - is het handig om alleen enkelvoud te gebruiken.

¹¹ Zolang er een blok actief is, is er geen tekstcursor.

kunt dus aangeven dat het via een **hoofdbegrip**: moet worden gesorteerd. In dit voorbeeld wordt de **twee** dus niet gesorteerd onder **tw...** maar - als subbegrip aangeduid - met het hoofdbegrip **Getal**.

Trefwoord zonder hoofdbegrip

Een andere mogelijkheid is, dat het trefwoord belangrijk genoeg is om zelfstandig in de index te verschijnen. Ook wilt u het laten refereren aan een belangrijk thema als hoofdbegrip en het daar ook als subbegrip gesorteerd laten verschijnen. Hiervoor voert u weer een hoofdbegrip in (hier weer **Getal**) en u kruist bovendien de checkbox **zonder hoofdbegrip** aan. Het resultaat is dat het trefwoord **drie** twee keer in het index opduikt: Eén keer direkt onder **d...**, de tweede keer als subbegrip onder het hoofdbegrip **Getal** bij **G...**

Trefwoord creëren

Trefwoord: drie

Hoofdbegrip: getal

Ook opnemen

Omkering Zonder hoofdbegrip

Omkering hoofd- en subbegrip

De laatste mogelijkheid voor een extra vermelding is het gebruik van de checkbox **Omkering**. In bepaalde gevallen bestaat er tussen trefwoord en hoofdbegrip een relatie van wederzijds belang. Het is dan zinvol om het trefwoord als subbegrip voor de naast **hoofdbegrip** gebruikte term en deze term weer als subbegrip onder een ander hoofdbegrip, die qua inhoud via **trefwoord!** is gevormd, te laten opduiken.

Trefwoord creëren

Trefwoord: pi

Hoofdbegrip: getal

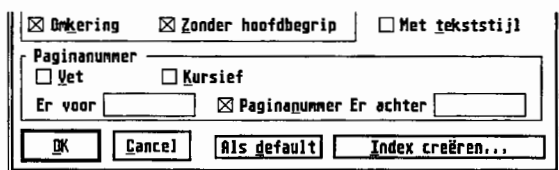
Ook opnemen

Omkering Zonder hoofdbegrip

De zin was te ingewikkeld? Een voorbeeld: Het getal "Pi" vindt u erg belangrijk, zodat u het hier en misschien ook op een andere positie als hoofdbegrip wilt opnemen. De normale invoer, zoals u in de bovenstaande afbeelding ziet, zorgt er eerst voor dat "Pi" als normaal subbegrip van "Getal" wordt opgenomen. Pas het gebruik van **omkering** zorgt ervoor dat "Pi" eveneens als hoofdbegrip opduikt, waaronder dan het eigenlijk als **hoofdbegrip** verschijnende woord "Getal" nu als subbegrip opduikt - in omgekeerde volgorde dus.

Stijl en paginanummer

De volgende instellingsmogelijkheden hebben geen betrekking op de lokatie en de hoeveelheid van de gesorteerde woorden, maar aan de vormgeving van de invoer plus het paginanummer waar u het trefwoord kunt vinden.

Orkering Zonder hoofdbegrip Met tekststijl
 Paginanummer
 Vet Kursief
 Er voor Paginanummer Er achter

De checkbox **Met tekststijl** zorgt ervoor dat het trefwoord niet de font- en tekststijl krijgt, die tijdens het genereren van de index actief is, maar juist de font- en tekststijl die het trefwoord in de hoofdtekst heeft. Daardoor kunt u ook trefwoorden met een exotisch font (bijv. Grieks) in de originele stijl opnemen. Denk in een dergelijk geval wel aan de eventueel afwijkende sortering!

De volgende opties hebben allemaal betrekking op het **paginanummer**. Met de checkbox **paginanummer** kunt u om te beginnen aangeven, of het paginanummer bij dit trefwoord moet worden vermeld. Met **vet** of **cursief** kunt u het paginanummer laten opvallen. Vetgedrukte nummers wijzen daarbij gewoonlijk op een erg belangrijk begrip; cursieve kunnen bijv. naar afbeeldingen of andere speciale gevallen verwijzen. Met de cellen **voor** en **achter** kunt u nog tekst invoeren, die vóór of juist achter het paginanummer moet worden vermeld.

Standaard-instellingen

Om te voorkomen dat u voor ieder afzonderlijk trefwoord dezelfde monotone gegevens moet invoeren, bestaat er een mogelijkheid om de belangrijkste instellingen die bij verschillende trefwoorden steeds weer kunnen voorkomen, op te slaan. Ze zijn dan na iedere hernieuwde aktivering van de **Index** op de juiste manier gedefinieerd.

Hiervoor moet u - nadat alle instellingen zodanig gekozen zijn zoals u ze na de hernieuwde aktivering van de dialoogbox wilt aantreffen - op de button **Als default** klikken. Daarna meldt

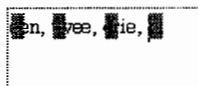
de dialoogbox zich bijvoorbeeld steeds weer met hetzelfde hoofdbegrip voor bijv. louter bij elkaar horende trefwoorden van een omvattend thema. Deze situatie blijft intact totdat u opnieuw op de button **Als default** klikt. De gemarkeerde standaard-instellingen worden eveneens opgeslagen, als u de optie **Bewaer instellingen** activeert.

Uiteraard zijn deze standaard-instellingen slechts "tijdelijk" - het zijn geen vaste waarden; m.a.w. wanneer u in de invoercellen wijzigingen aanbrengt, wordt deze invoer i.p.v. de standaard-invoer gebruikt. Zo kunt u bijv. snel voor een "uitstapje" een ander of zelfs geen hoofdbegrip invoeren; na de volgende aktivering verschijnt dan weer de oude standaard-instelling.

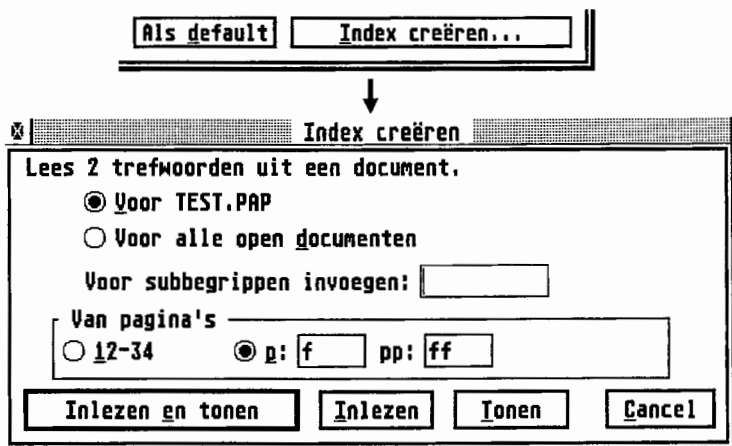
G.4.2 Uitvoer index

Dialogbox aktiveren

Laten we alle vier hiernavolgende voorbeelden eens samenvoegen en laten we eens bekijken wat voor index hieruit wordt gegenereerd:

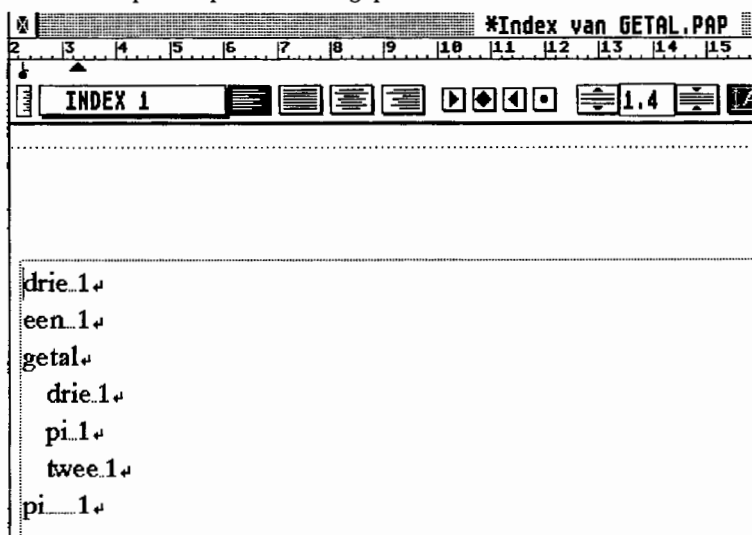
Met de button **Index** belandt u in de dialoogbox **Index creëren...**

Inlezen en uitvoer

Na een muisklik op de button **inlezen en tonen** worden alle trefwoorden - ook de betreffende kern-/subbegrip-combinaties alsmede hun eventuele omkeringen - verzameld en in een tekstvenster weergegeven. Het venster krijgt de **naam** van het oorspronkelijke dokument en bevat in de venstertitel bovendien nog de extra vermelding **Index**.

Probeert u maar eens voordat u verder leest om aan de hand van de laatste pagina's te begrijpen, waarom bepaalde invoer op een bepaalde positie werd geplaatst:

"een" is duidelijk: gewoon het gekozen trefwoord in alfabetische volgorde gesorteerd;

"twee" had als hoofdbegrip "getal" en is daarom alleen gesorteerd onder het hoofdbegrip "getal" geplaatst en komt niet alleen voor.

"drie" werd ondanks het hoofdbegrip "getal" (waaronder het gesorteerd is) door het aankruisen van de checkbox **zonder hoofdbegrip** apart opgenomen en gesorteerd. Dit woord komt daarom twee keer voor, één keer als subbegrip en één keer zelfstandig.

"pi" is eigenlijk slechts één keer, namelijk als subbegrip van "getal" gecreëerd. Omdat echter "omkering" was aangekruisd, komt "pi" bovendien nog als "naakt" hoofdbegrip voor.

Daardoor is de referentie als subbegrip voor "getal" (bij "pi") reeds duidelijk; bovendien werd 'getal' als hoofdbegrip voor "twee", "drie" en "pi" gebruikt en verschijnt daarom dus ook met deze subbegrippen.

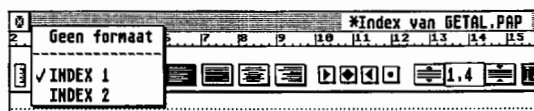
De gecreëerde index kan nu als zelfstandige tekst verder bewerkt en opgeslagen worden. U kunt het natuurlijk ook via een blokoperatie aan uw oorspronkelijke document toevoegen.

Modelbestand

De layout van de index wordt overigens, als u dat wilt, door een modelfile met de naam **_INDEX.PAP** bepaald. Deze file kunt u geheel naar wens als normaal *Papyrus*-document vorm geven; alle informatie in deze file wordt als model voor iedere nieuw gecreëerde index gebruikt.

Standaard alineaformaten voor hoofd- en subbegrippen

In iedere index vindt u twee van tevoren gedefinieerde paragraafformaten met de naam **INDEX 1** en **INDEX 2**. Deze zijn geldig voor de normale invoer plus hoofdbegrippen **INDEX 1**) alsmede voor de subbegrippen (**INDEX 2**). Heeft u ze nog niet standaard via **_INDEX.PAP** van tevoren gedefinieerd, dan worden **INDEX 1** en **INDEX 2** automatisch gegenereerd.

Trefwoordenregister via meerdere bestanden - I.

We komen nu bij de laatste instelmogelijkheden van de dialoogbox **Index**: Met de radio-buttons voor **DOC-NAAM.PAP** resp.

voor **alle open documenten** kunt u bepalen, of de trefwoorden alleen voor het document op de voorgrond of voor alle momenteel in *Papyrus* geladen documenten moeten worden verzameld. De laatste optie is een mogelijkheid om een index voor een uit meerdere tekstfiles bestaand doku-

Voor **GETAL.PAP**

Voor **alle open documenten**

Voor subbegrippen invoegen:

ment te creëren. Dit is weliswaar handig, maar gezien het aantal te openen vensters voor tekstfiles - bij de normale TOS maximaal zeven - beperkt. De tweede, meer flexibele mogelijkheid wordt later uitgelegd.

De volgende twee opties hebben betrekking op de formattering van de index: **voor subbegrippen invoegen** biedt de mogelijkheid om een constant tekstgedeelte in te voeren, dat vóór ieder subbegrip verschijnt (zie ook het voorbeeld in dit hoofdstuk).

Doorlopende paginanummers

De instelling **Van pagina's** kunt u gebruiken als een begrip op meerdere opeenvolgende pagina's opduikt. Dan is een paginanummer-overzicht van doorlopende paginanummers zoals bijv. "23", "24", "25", "26" lelijk.

Papyrus herkent echter doorlopende paginanummer-gebieden en biedt u drie alternatieve mogelijkheden om deze in de index te laten weergeven:

Van pagina's 12-34 p: f pp: ff

1. Ten eerste kan het gebied gewoon als **12-34** worden weergegeven (in ons tekstvoorbeeld **23-26**).
2. Ten tweede kunt u echter de conventie volgen om twee opeenvolgende pagina's te laten weergeven door het eerste paginanummer gevolgd door "**ff**" (**en volgende**)..
3. Als derde mogelijkheid kunt u de paginanummers ook nog door andere karakters, die u zelf in de aanwezige cellen kunt invoeren, laten volgen (bijv. voor teksten in een andere taal).

Trefwoordenregister via meerdere bestanden - 2.

Over naar de buttons van de dialoogbox **Index creëren**:

Inlezen en tonen	Inlezen	Tonen	Cancel
-------------------------	----------------	--------------	---------------

De optie **Inlezen en tonen** kent u al: Hiermee worden meteen via het document op de voorgrond of **Voor alle**

open dokumenten alle trefwoorden ingelezen en als index weergegeven.

Inlezen levert niet meteen uitvoer op, maar houdt de mogelijkheid open om meerdere teksten te laden en hun trefwoorden eveneens in de gebruikte sortering op te nemen, zodat u een index voor een groot, uit meerdere tekstfiles bestaand dokument krijgt. U wordt hier niet zoals bij **Voor alle open dokumenten** door het maximale aantal ter beschikking staande vensters beperkt. U kunt n.l. op ieder moment reeds afgewerkte tekstfiles weer sluiten, omdat hun trefwoorden in de gebruikte sortering aanwezig blijven. Deze oplossing is weliswaar wat ingewikkelder, maar er kunnen meer files bewerkt worden. De volgorde van afwerking van de deel-dokumenten is overigens van geen belang.

Heeft u van alle gebruikte teksten de trefwoorden in de index laten opnemen, dan moet u op de button **Tonen** klikken om de index te laten weergeven.

Papyrus gaat hierbij van een bepaalde sorteervolgorde uit. Speciale karakters worden qua volgorde na alle andere karakters gesorteerd. Denk er bovendien aan dat *Papyrus* zich t.a.v. de karakters op de toetsenbord-bezetting van standaard GEM-fonts oriënteert.

G.5 Op de inhoud komt het aan - Inhoudsopgave creëren

Alinea-stijlformaten voor de inhoudsopgave markeren

MET *Papyrus* GOLD kunnen automatisch inhoudsopgaven worden gecreëerd. Daarbij heeft u de mogelijkheid om verschillende paragraafformaten compleet over te nemen. Zo worden alle onderdelen van een paragraafformaat-keten qua volgorde van aanwezigheid in het document plus het huidige paginanummer (uitschakelbaar) overgenomen. Op deze manier kan een willekeurig aantal alineaformaten voor de inhoudsopgave worden gemarkeerd. Deze worden tijdens het creëren dan weer door elkaar gemengd.

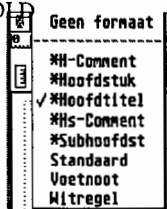
De overname van paragraafformaten in de inhoudsopgave geschiedt met de dialoogbox **Paragraaf formaat**, die u met het kleine linaalsymbool naast de horizontale *Papyrus*-liniaal activeert.

In de dialoogbox kunt u nu zorgen dat er tijdens het maken van de inhoudsopgave rekening wordt gehouden met het gebruikte alineaformaat. Hiervoor dient de checkbox **In inhoudsopgave**. Met de checkbox **Met paginanummer** worden de bijbehorende paginanummers in de inhoudsopgave opgenomen. U kunt deze optie uitschakelen, als u commentaar o.i.d. in de inhoudsopgave wilt opnemen.

We raden u aan om alle titel- en overige stijlformaten, die in de inhoudsopgave moeten verschijnen, voor een beter onderscheid t.o.v. de normale paragraafformaten afzonderlijk te markeren in

het pop-up menu. Ik plaats voor de alineastijl een "*" . Dit stelt geen speciale syntax voor; het dient alleen als kenmerk en kan ook worden weggelaten. U kunt ook andere karakters gebruiken.

Na een klik op de button **Inhoudsopgave...** wordt uw complete dokument doorlopen. Daarbij wordt gezocht naar paragraaf formaten die moeten worden overgenomen **In de inhoudsopgave**. Iedere gevonden alinea wordt dan naar een nieuw dokument met de naam van de inhoudsopgave van **FILENAAM.PAP** gekopieerd. Is de checkbox **met paginanummer** actief, dan wordt rechts het paginanummer waar de alinea werd gevonden, toegevoegd.

Uit meerdere files bestaande dokumenten

Bestaan dokumenten uit meerdere files, dan moet u tijdens het creëren van de inhoudsopgave (button **Inhoudsopgave...**) in relatie tot de paginanummers de juiste volgorde aanhouden. Is er reeds een venster genaamd **Inhoudsopgave van...** geopend, dan worden eenvoudig alle nieuwe items - ook uit de opeenvolgende dokumenten - naar dit venster gekopieerd en achteraan geplaatst. Op deze manier wordt de inhoudsopgave stap voor stap gecompleteerd.

Daarna kunt u dan de inhoudsopgave van **FILENAAM.PAP** als een normaal dokument (***Zonder titel**) onder een nieuwe naam opslaan en van tevoren nog op een willekeurige manier wijzigen.

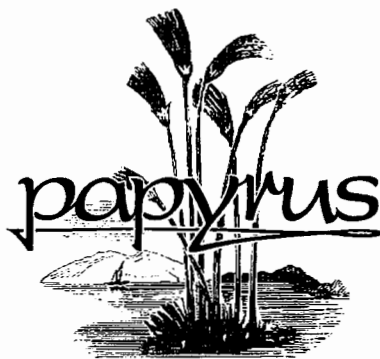
Modelbestand voor de inhoudsopgave

Tijdens het creëren van de inhoudsopgave van **FILENAAM.PAP** controleert *Papyrus*, of in de folder **MODEL** of in het gebruikte zoekpad nog een dokument met de naam **_INHOUD.PAP** aanwezig is. Dit dokument wordt tijdens het creëren van de inhoudsopgave als model gebruikt. Als bijzonderheid worden paragraafformaten met een identieke naam slechts in naam toegewezen en *alleen* hun *tekstinhoud* wordt gekopieerd. Hun alineaformattering (regelhoogte, tabulatoren, eventueel een font etc.) wordt niet meegekopieerd. De formattering van de paragraafformaten van **_INHOUD.PAP** wordt aangehouden. Of andersom: De titels krijgen bij paragraafformaten met dezelfde

naam (in **_INHOUD.PAP** en in de originele tekst) het formaat van de alineastijl van **_INHOUD.PAP** toegewezen.

Bevat uw originele tekst bijv. een titel met commentaar resp. het paragraafformaat ***Hoofdstuk** en is dit stijlformaat in het modeldokument **_INHOUD.PAP** eveneens aanwezig, dan krijgt de kopie van de titel in de inhoudsopgave van "... " de parameters van het model.

Een titel uit de normale tekst (bovenstaande afbeelding) heeft als paragraafformaat ***Hoofdstuk**. Het modeldokument **_INHOUD.PAP** bevat een van tevoren gedefinieerd en gelijknamig stijlformaat ("*Hoofdstuk"), dat echter aan de eisen van de inhoudsopgave is aangepast en eventueel gebruik maakt van een ander font. Het resultaat is dat de titel zonder verdere actie in de inhoudsopgave (onderstaande afbeelding) verschijnt met de gewenste layout plus font.

papyrus

G.6 Incidentele vormen en formalisten - dokumenttypes *modeltekst* en *formulier*

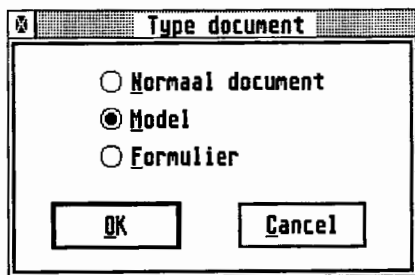
G.6.1 Het is ook altijd hetzelfde - Modellen

HET probleem: U heeft met veel moeite een model ontworpen, dat u als basis voor uw zakelijke post of voor uw gestandaardiseerde rekeningen wilt gebruiken. Nadat u het basismodel heeft geladen, begint u er meteen vrolijk op los te typen, u wijzigt heel ijverig het een en ander en u vergeet dan toch uw dokument onder een nieuwe naam op te slaan.

Dat overkomt u niet, u past beter op? Dat zegt iedereen. Mij is het in ieder geval vaak overkomen, ook wanneer ik een model voor eigen gebruik heb ontworpen. En van een gekwelde uitzendkracht kan men niet verwachten dat hij er altijd aan denkt om een als model bedoelde file onaangestast te laten en altijd onder een nieuwe naam te laten opslaan.

Beschermde modellen

De oplossing: In de dialoogbox **Type document** (aktiveren met het menu **Speciaal**) kunt u ieder dokument de status **Model** (tweede radio-button) geven. Het simpele gevolg is dat u een dergelijk dokument, vooral wanneer u (of uw secretaresse m/v) het opnieuw hebt geladen, niet meer kunt wijzigen en onder dezelfde naam opslaan. U kunt de geladen tekst weliswaar wijzigen - dat is immers ook de zin van modelbrieven, die dingen zijn immers nog incompleet - maar u moet hem dan onder een nieuwe naam opslaan.

Markering van een model in de venstertitel

Deze situatie wordt ook duidelijk doordat bij het openen van een tekst met de status **Model** de venstertitel niet zoals gewoonlijk aan de filenaam, maar aan de standaardnaam van

een nieuwe geopende file ***Zonder titel** met de extra vermelding (**Model FILENAAM.PAP**) refereert.

Layout van modellen

De oorspronkelijke file wordt dus vanuit *Papyrus* beschermd tegen overschrijven, zolang hij de status **Model** heeft. Wilt u een model wijzigen, dan moet u, omdat deze immers niet via de eigen naam kan worden geladen (dat is immers de zin van modellen), de file laden (venstertitel is dan eerst ***Zonder titel** en de status **Normaal dokument**) en eerst weer de status **Model** geven en dan onder de oude naam opslaan.

Papyrus wordt standaard met enige modellen geleverd. Deze kunt u laden en gebruiken. *Papyrus* herkent ze aan hun naam als model. Ze hoeven niet als zodanig gemarkeerd te worden.

_NIEUW.PAP

Is een modeldokument met de naam **_NIEUW.PAP** aanwezig, dan wordt het na selectie van het menu-item **Nieuw** geladen. *Papyrus* zoekt eerst via het documentpad naar **_NIEUW.PAP**, zodat u voor uw verschillende documentfolders verschillende modellen kunt aanhouden (dus voor elke folder één). Is de file **_NIEUW.PAP** niet in de documenten folder aanwezig, dan wordt er in de folder **MODEL** gezocht. Wordt daar ook niets gevonden, dan wordt er in de folder van **PAPYRUS.APP** gezocht. Wordt **_NIEUW.PAP** helemaal niet gevonden of activeert u de optie **Nieuw** met Control Shift N i.p.v. met Control N, dan wordt voor het nieuwe dokument zoals tot nu toe de paginalayout van het laatste gebruikte dokument overgenomen.

_INDEX.PAP, _INHOUD.PAP

Op dezelfde manier worden de modeldocumenten **_INDEX.PAP** voor iedere nieuw gecreëerde index en **_INHOUD.PAP** voor nieuwe inhoudsopgaven gebruikt.

G.6.2 Een ingevuld bestaan - Formulieren

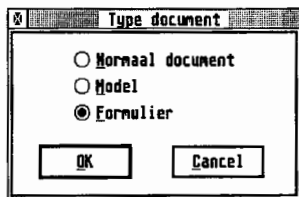
Het gebruik van van tevoren aangemaakte documenten kunt u voor uzelf en anderen met **formulieren** nog verder vereenvoudigen.

Formulieren ontwerpen

In een kant en klaar ontworpen formulier kan alleen nog invoer in gedefinieerde en als zodanig gemarkeerde formulervelden plaatsvinden. De rest van het document is beschermd tegen ieder soort wijziging.

Invoercellen van het formulier bepalen

U kunt ieder *Papyrus*-document in een formulier omzetten. De voor de latere invoer in het formulier bedoelde velden moeten als tekstobjecten in het document aanwezig zijn. Bijvoorbeeld: open een nieuw document. Maak met **Tabel** een aantal cellen aan. Dit worden de *tekstvelden*. Voeg tekst en grafische elementen toe buiten de velden. Benoem het document met **dokumenttype** tot **Formulier** en bewaar het onder een zelf te kiezen naam. Vanaf dit moment kan alleen de inhoud van de velden gewijzigd worden. Tekst en grafische elementen buiten de velden zijn niet meer voor wijziging toegankelijk.

Binnen de formulervelden zijn allerlei opties zoals meerregelige velden, wijziging font/tekststijl, blokoperaties enz. toegestaan. De "basistekst" kunt u pas weer wijzigen, als u het document met de dialogbox **Dokumenttype** weer de status **normaal dokument** geeft.

U kunt - terwijl de status "normaal" nog actief is - voor de latere formulervelden **modellen** gebruiken. Hierbij wordt alles opgenomen, wat u voor het opslaan van het document als formulier qua inhoud in de betreffende tekstobjecten heeft ingevoerd.

Ook voor lege velden kunt u font, tekststijl etc. definiëren, als de cursor daarin staat of als u in de objektmodus het tekstobject heeft geselecteerd. Tijdens latere wijzigingen van het formulier verschijnt de invoer met het font/de stijl van het betreffende veld.

Alle standaard-invoer in het veld kunt u net als normale invoer op ieder moment weer verwijderen. Wordt een formulier geopend, dan wordt dit via de venstertitel duidelijk; deze bevat

de tekst **Formulier FILENAAM.PAP**. Bij het openen worden de linealen uitgeschakeld (u kunt ze natuurlijk weer activeren), de tekstmodus geactiveerd, deze kunt u tijdens de formuliermodus niet meer verlaten, en de tekstcursor wordt in het bovenste formulierveld geplaatst. Vanuit hier kunt u de cursor alleen naar andere formuliervelden verplaatsen. Alle blok-, tekst- en alinea-operaties zijn echter overal toegestaan.

Tijdens de formuliermodus gelden enige bijzondere toetsfuncties:

Esc	formulierveld leegmaken
ClrHome	tekstcursor naar bovenste formulierveld
Cursortoetsen	omhoog/omlaag tekstcursor heen en weer bewegen tussen de velden (bij meerregelige velden ook binnen de veldregels).
Tab	sprong omlaag naar het volgende veld (net als bij Cursor omlaag) - normale tabulator in de formuliermodus met Alternate Tab.
Return	identiek aan Tab (normaal geleide met Alternate Return.

Formulieren gebruiken

Nu weet u hoe u uw formulier kunt ontwerpen en invullen. Hoe gaat het nu verder? Heel eenvoudig: Als u in de laatste regel van het formulier op Return drukt¹², wil *Papyrus* weten wat er nu met het formulier moet gebeuren en activeert daarom de dialogbox **Einde formulier**.

¹² of een gewijzigd formulier ("*" in de venstertitel) met de sluitbutton of via het menu verlaten.

Deze dialoogbox dient om uw ingevulde formulier te printen **printen, X kopie(ën)**). Het aantal kopieën wordt overgenomen voor de volgende dialoogbox **dokument printen**.

Is de Print-**wachtlijst** actief, dan worden alle afzonderlijke en verschillend ingevulde formulieren braaf hierin opgenomen (ook als u de verschillende versies niet heeft opgeslagen). Tijdens het printen worden ze dan met een verschillende inhoud geprint.

Als volgende optie kunt u in de dialoogbox **Formulier klaar** **Bewaar als** ook een kant-en-klaar formulier plus ingevulde velden opslaan. De geselecteerde versies worden als normale *Papyrus*-documenten (dus niet als formulieren) opgeslagen. Dit geschiedt via de naam van het formulier waaraan een doorlopend nummer wordt toegevoegd. Na de eerste activering van de dialoogbox wordt deze nummering geïnitialeerd en het nieuwe (door te geven) nummer wordt op het hoogste reeds aanwezige nummer + 1 gezet.

De checkbox **Formulier klaar** bepaalt (nadat u uw formulier "een ronde" heeft gebruikt en in hetzelfde formulier opnieuw invoer wilt aanbrenge(n) of u de laatste invoer volledig wilt verwerpen of als model voor de nieuwe invoer wilt gebruiken (als er bijvoorbeeld tussen de ingevulde formulieren weinig verschil bestaat).

OK zorgt voor de afwerking van de gekozen functies - printen en/of opslaan. Met **Cancel** keert u zonder wijzigingen naar het formulier terug. De optie **Sluit formulier** beëindigt de formuliersessie en sluit het formuliervenster.

Nog twee opmerkingen achteraf voor de samenwerking van de formuliermodus met de "normale" functies van *Papyrus*: Formulieren tolereren gelijktijdig geopende normale documenten. En tenslotte: Ook tabelvelden kunnen als formuliervelden gedefinieerd worden.

papyrus

papyrus

G.7 Massaproductie - seriebrieven en databaseverbinding

VAN tevoren moeten we nog uw kennis van het vakjargon testen. Wanneer u een van de volgende, voor het begrijpen van het volgende gedeelte noodzakelijke vaktermen niet begrijpt, dan moet u nog snel even het lexicon in de appendix van de handleiding doorlezen:

Database - Veld - Record - Export - Import - ASCII

G.7.1 "Schrijf nog eens een keertje" een stuk eenvoudiger gemaakt - de seriebrief

Database export-file

Seriebrieven zijn handig voor het benaderen van een grote groep personen, waarbij een ongeveer gelijklopende tekst wordt gebruikt. Het is dus een soort individueel rondschrijven. Hierbij veranderen in de tekst slechts de persoonlijke gegevens. Om te voorkomen dat u deze gegevens steeds afzonderlijk in iedere brief moet invoeren, kunnen deze gegevens uit een database worden overgenomen.

Hiervoor moet u in het database-programma een export-file met de gewenste persoonlijke gegevens van de geadresseerden maken; *Papyrus* leest deze gegevens dan en neemt ze op in een modelbrief.

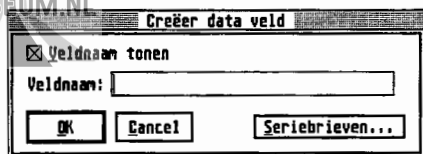
Veldnamen

Om *Papyrus* te laten weten wat de velden van uw export-file weergeven¹³, moeten de beide programma's - het database-programma en *Papyrus* - via de veldtyperingen of kortweg veldnamen overeenkomen, waar de gegevens terecht moeten komen.

Dit geschiedt als volgt. Op de positie in de seriebrief-tekst, waar iets moet worden toegevoegd uit de database, moet u met het item **Dataveld** in het menu **Speciaal** de bovenstaande

¹³ Een programma weet immers niet, dat "Meyers" een achternaam is en geen straatnaam. Mensen zijn toch nog wat verder ontwikkeld dan computers.

dialogbox activeren en daar de veldnaam, die overeenkomt met de aanduiding van het veld uit de database, invoeren.

Als voorwaarde vooraf geldt natuurlijk dat u de namen van de datavelden in de database onthouden heeft en dat de database de veldnamen ook als allereerste in de export-file heeft geschreven! (later wordt beschreven, wat u moet doen, als het database-programma de veldnamen helemaal niet kan exporteren).

Voor de eigenlijke gegevens komen eerst de veldnamen

Voornaam
Naam
Straat
Postcode
Plaats

Het eerste record plus bijbehorende inhoud

Jan
de Wit
Beukenplein 4
1018 KK
Amsterdam

Op de positie van de tekstcursor in *Papyrus* wordt dan een passende markering aangebracht, zodat later bij het produceren van de seriebrief hier altijd bijv. de achternaam wordt toegevoegd. De markering van het dataveld wordt met een omkaderde pijl gesymboliseerd. Moet *Papyrus* op de markeringspositie i.v.m. een beter overzicht de **Veldnamen tonen**, dan moet u de betreffende checkbox aanklikken. Met **OK** wordt de data veld-markering geplaatst. Deze wordt dan als grijze tekst achter het pijlsymbool geplaatst.

Geeft u geen veldnaam aan, dan ontstaat er een vrij gegevensveld, waarin de inhoud van het volgende veld wordt geplaatst. Bovendien kunt u de gegevensvelden ook eenvoudig qua naam doornummeren. *Papyrus* oriënteert zich dan op de volgorde van de velden in de record en wijst aan de inhoud van de velden dan data veld-nummers toe.

Dialogbox "Seriebrieven"

Heeft u alle gewenste data velden gemarkeerd, dan kunt u met de button **Seriebrieven...** de dialogbox **Seriebrieven creëren** activeren.

Seriebrieven creëren

Gegevens-file:

Naam-file:

Dataformaat

Gescheiden door harde Return
min. regels per record

Komma-gescheiden

Creëer nieuwe pagina voor ieder record

Hierin kunt u ook nog een paar essentiële opties instellen: U geeft hier o.a. de naam van de **Gegevens-file** aan, waaruit *Papyrus* de persoonlijke gegevens van uw geadresseerden moet halen. Een klik in het invoerveld zorgt voor het verschijnen van de bekende *File selector*, waarin u eenvoudig de database export-file kiest.

De **naam-file** dient om de zojuist vermelde problemen op te heffen. Als uw database niet in staat is om de veldaanduidingen eveneens naar de export-file te schrijven, dan moet u dit zelf doen. Daarvoor moet u echter niet de oorspronkelijke - mogelijk zeer lange - export-file laden en wijzigen. U kunt gewoon een mini-file in het ASCII-formaat creëren, die alleen de veldnamen van de database in de volgorde, waarmee de database ze exporteert, bevat, dus in de regel 6 - 10 namen (bijv. "Voornaam", "Naam", "Straat" enz.). In het veld naamfile kunt u nu eenvoudig uw van tevoren gecreëerde file met de veldnamen weer met de *File-selector* aan *Papyrus* doorgeven.

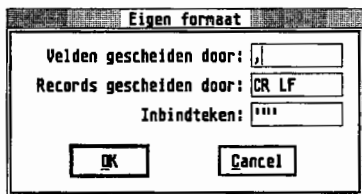
Bij export-files zonder aangegeven veldnamen is een extra file met de veldnamen (in het export-formaat) noodzakelijk.

Data-file

Onder **Dataformaat** kunt u nu aangeven in welk formaat uw database de adressen (of andere gegevens) heeft geëxporteerd. Normaal exporteren databases *regelgeoriënteerd* (een regeleinde

- CR/LF - na ieder gegevensveld en aan het einde van iedere record); daarom is dit formaat ook de standaard-instelling. In het invoerveld voor **min. X regels** kunt u nog aangeven dat bij het lezen van de export-file een aantal regels als veldregels moet worden geaccepteerd. Dit voorkomt dat bij een leeg veld het dan opduikende "naakte" geleinde als record-einde wordt geïnterpreteerd.

Verder wordt ook de relatief bekende mogelijkheid van *komma-scheiding* in gegevensvelden (met een geleinde aan het einde van de record) ondersteund. Moet u om bepaalde redenen exotisch geformatteerde uitvoer

van een database accepteren, dan kan *Papyrus* met **Eigen formaat** en de gelijknamige dialogbox ook op heel bizarre scheidingskarakters worden ingesteld.

De checkbox **Creëer nieuwe pagina voor ieder record** doet duidelijk wat het belooft. U kunt deze optie uitschakelen, indien u bijv. geen seriebrief maar een tabel wilt maken.

Printen en/of opslaan

Nu alles is ingesteld, gaan we over naar de eigenlijke aanmaak van de seriebrieven. Hiervoor bestaan twee mogelijkheden, afhankelijk van het medium waarnaar de gegevens van de export-file moeten worden toegestuurd. Ten eerste kunt u uw seriebrieven met de aangegeven namen en adressen direct op papier printen (button **Printen**), ten tweede kunt u ze in een eigen file opslaan (button **Dokument creëren**).

In het laatste geval (die bijv. voor testdoeleinden of voor nabewerking dient) krijgt u een geopend venster met seriebrieven te zien, dat een speciale titel (**Seriebrieven van plus filenaam**) bevat.

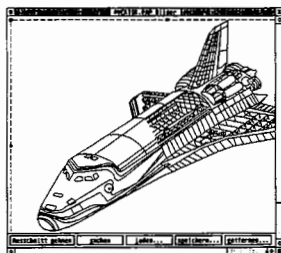
Deze file kunt u wijzigen en als normaal dokument onder een nieuwe naam opslaan.

G.8 Gouden vectorafbeeldingen - Laden, Import & Export

G.8.0 Inleiding

Laden/Import van vectorafbeeldingen

WIE nu naar een fantastische nieuwe gebruikers-interface voor het laden van vectorafbeeldingen zoekt, zal teleurgesteld zijn - deze is niet aanwezig. Vectorafbeeldingen importeert u net zo als pixelafbeeldingen, dus eenvoudig via **Illustratie edit** (Menu **Object**) laden of in de tekst importeren (**Import...**) via het **File**-menu.

Ook kunt u GEM-vectorafbeeldingen via het GEM-clipboard laden (Menu **Edit, Plak**) of gewoon toevoegen via Control V.

Bewaren/export

Natuurlijk kunt u de vectorafbeeldingen ook via de optie **Bewaren** (Menu **Object - Illustratie edit...**) weer exporteren - ze blijven hierbij volledig ongewijzigd, d.w.z. ze zijn na de export identiek aan de file, die u daarvoor heeft geïmporteerd.

Verschillende GEM-formaten

Papyrus GOLD verwerkt alle gangbare GEM-formaten tot en met het krachtige GEM Artline 2-formaat. Kwalitatief hoogwaardige GEM-afbeeldingen produceert u met het vectortekenprogramma Xact Draw. We hebben erg veel aandacht besteed aan een goede samenwerking met *Papyrus* GOLD. Via Xact Draw kunt u bijvoorbeeld CVG-vectorafbeeldingen converteren en evenals in *Papyrus* kunt u Speedo GDOS-vectorfonts gebruiken, ze bovendien willekeurig laten roteren; de geroteerde tekst kunt u later in *Papyrus* importeren; ook kunt u gebruik maken van hele fijne kleur- en grijsverlopen en nog veel meer.

Grijs/kleurverlopen in Xact/Xact Draw-formaat

De kleur- en grijsverlopen van het directe Xact Draw-formaat geven een speciaal formaat van Xact weer en worden slechts indirect ondersteund. U moet de Xact Draw-vectorafbeeldingen met grijsverlopen in het GEM Artline 2-formaat opslaan. Dan worden deze grijsverlopen zonder enig kwaliteitsverlies overgenomen.

Voor de kwaliteit maakt dit geen verschil; u kunt deze afbeeldingen daarna alleen niet meer in Xact Draw laden en het grijsverloop wijzigen; u moet de originele Xact-afbeeldingen bewaren als u deze later weer wilt wijzigen. Alle afbeeldingen zonder kleur-/grijsverlopen¹⁴ kunt u altijd direct in *Papyrus* importeren en ongewijzigd ook weer exporteren. Op deze manier kunt u ze ook apart in *Papyrus*-documenten opslaan.

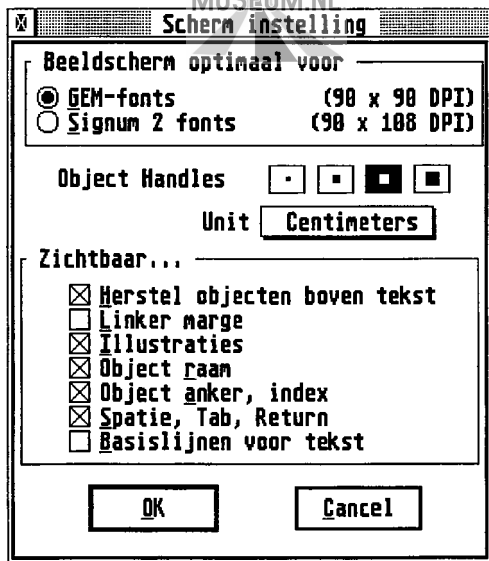
Béziercurves en polygonen

Een opmerking over beziercurves en polygonen: Afhankelijk van het besturingssysteem is er slechts een beperkt aantal steunpunten voor dit objekttype beschikbaar. Dit is in het ongunstige geval slechts 256, eventueel ook 512 of bij gebruik van NVDI zelfs meer. Vaak is dit nog niet genoeg. Is het aantal steunpunten toch niet voldoende - dit uit zich bijvoorbeeld door hoekig uitziende curves - dan kunt u te grote bezier-objekten of polygonen in een vector- tekenprogramma zoals bijvoorbeeld Xact beter splitsen in meerdere afzonderlijke curve- of polygoondelen.

Rekenwerk

De weergave van een aantal vectorafbeeldingen kan erg rekenintensief worden. Zo kan het in bepaalde omstandigheden voorkomen dat u door meerdere zogenaamde "redraws" (hernieuwde schermopbouw) vaak weer een aantal seconden moet wachten. Voert u dan net tekst in en wilt u eigenlijk helemaal geen aandacht aan de afbeeldingen schenken, dan kan dit lastig worden. Daarom bevat de dialoogbox van **Scherminstelling** (Menu **Instellingen**) nu de checkbox **Herstel objec ten boven tekst**. Is deze optie actief, dan werkt *Papyrus* zoals gebruikelijk en alles wordt dan onmiddellijk opnieuw getekend, als dit noodzakelijk is.

¹⁴ Ook met het Xact Draw-formaat, indien ze - zoals eerder gezegd - geen kleur- of grijsverlopen bevatten.

Redraw
F10

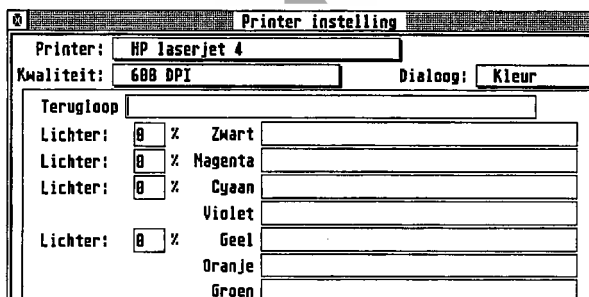
Is de bovengenoemde optie niet actief, dan worden alle objecten pas weer opnieuw getekend, als er grote tekstverschuivingen plaatsvinden of als u datdoor het indrukken van F10 ("redraw") forceert. Het gevolg: De afbeeldingen zien er soms wat verfrommeld uit. U kunt nu echter wel lekker vlot de tekst wijzigen.

G.8.1 Apparaat-specifieke bijstelling van grijsverlopen

Grijswaarden procentueel bijstellen

Voor GEM-afbeeldingen en de *Papyrus*-specifieke grijsverloop-objecten bestaat er nu de mogelijkheid om de grijsverlopen apparaat-specifiek bij te stellen.

Daarvoor gaat u dan naar de printer-dialoogbox (Menu **Instellingen, Printer**). In het popup-menu rechtsboven kiest u dan de sub- optie **Kleur**, hierna kunt u daar voor grijsverlopen (kleur:zwart) evenals voor magenta-rood, geel en cyaan-blauw afzonderlijk de waarden voor de gekozen printer instellen.

De bijstelling heeft GEEN invloed op totaal zwarte objecten (grijswaarde=100%); deze worden ook na het rekening houden met de bijstelling altijd met een zwartwaarde van 100% afgedrukt.

Wijzigt u de objectkleur in wit, dan wordt ook de bijstelling geïnverteerd, zodat bijvoorbeeld bij een transparant object de kleur wit met een ingestelde 10% "grijs"-waarde ook maar weinig wit naar de daaronder liggende objecten uitstraalt.

Dokument GRIJSTEST.PAP

Voor het opvragen van de correcte afdrukwaarden voor uw printer hebben we het dokument **GRIJSTEST.PAP** toegevoegd. Zijn de instellingen korrekt, dan moet er tijdens het afdrukken een gelijkmatig verloop van de grijswaarden (van wit naar zwart) zichtbaar worden.

Vergeet niet om na de korrekte instelling van uw printerdriver de nieuwe waarden met **Bewaar Instelling** in het menu **Instellingen** vast te leggen.

Voorkomen van moiré-patronen

Tijdens de compositie van grijswaarden uit pixels is moiré-patroonvorming niet te vermijden. Om dergelijke patronen voor het afdrukken te kunnen zien, geeft nu het zoomniveau **Printerresolutie** bij grijsverlopen exact de pixelverdeling door de printer aan. Zo kunt u vaak door het verhogen of verlagen van de grijswaarde met bijvoorbeeld

slechts 1 of 2% reeds een duidelijk verbeterd grijsverloop realiseren.

De beschreven bijstelling heeft alleen betrekking op de door het besturingssysteem ondersteunde grijsverlopen zoals die aanwezig zijn in de vulpatronen (in de *Papyrus*-vectorobjecten en GEM-vectorafbeeldingen) en dus niet in pixelafbeeldingen, zoals bijvoorbeeld IMG-files.

Met IMG-files moet u er voor zorgen dat de vergrotings factor altijd 1 is. Of een veelvoud hiervan is. (2 3 4 5 enz. enz.) controleer dit door de illustratie te selecteren en onder **Object** het menu **Instellingen...** te kiezen. Hier is de vergrotingsfactor in te stellen!
LET OOK OP de breedte x hoogte!

papyrus

G.9 Automatische tekstomloop bij objecten en afbeeldingen

G.9.1 Inleiding

Dialogbox "objectcoördinaten"

IN het menu **Object** vindt u de nieuwe optie **Coördinaten**, waarna de volgende dialogbox verschijnt:

We bespreken eerst de belangrijkste vernieuwing: De optie **Tekstomloop** zorgt er voor dat de gehele tekst die zich in de buurt van het object bevindt, ten opzichte van het object "uitwijkt". Bevindt het object zich grotendeels links op de pagina, dan vloeit de tekst hier aan de rechterkant omheen; bevindt het object zich rechts op de pagina, dan vloeit de tekst hier aan de linkerkant omheen.

Objectcoördinaten

X • 38.385 mm Breedte • 36.69 mm
 Y • 6.35 mm Hoogte • 8.75 mm

Tekstomloop
 afstand horizontaal 3 mm
 afstand verticaal 4 mm

Tekstobject negeert omloop

OK Cancel
 Instellen Terug

Alleen links òf rechts

De tekstomloop links en rechts van een object wordt niet ondersteund, we vinden dit niet zinvol, omdat een dergelijke tekst wel speels aandoet, maar nog nauwelijks leesbaar is. U kunt natuurlijk wel een object gecentreerd tussen twee kolommen plaatsen, zodat de tekst in de linkerkolom naar links en in de rechterkolom naar rechts uitwijkt.

Tekstobject negeert omloop

Objecten worden vaak nog bedekt door tekstobjecten. Bij deze vorm moet de tekst natuurlijk niet voor het object uitwijken. Dit realiseert u door na het selecteren van het bewuste tekstobjecten de optie **Tekstobject negeert omloop** te selecteren.

G.9.2 precieze objektpositionering en uitlijning objektgroepen

Handmatige invoer grootte en coördinaten van objecten

In de dialoogbox **Coördinaten**, waarmee u zojuist kennis maakte, kunt u met "X" en "Y" de exacte horizontale en verticale plaats van het object in het document bepalen. U kunt dus bijvoorbeeld één object of meerdere objecten exact op 3 cm van de bovenste rand en 5 cm van de linkerrand plaatsen, maar ook voor het object een exacte omvang van 10 cm x 5 cm instellen.

De coördinaten komen overeen met de centimeter-aanduidingen van de horizontale en verticale liniaal en relateren aan de linker bovenhoek van het object. Verder heeft u via de dialoogbox **Objektcoördinaten** de mogelijkheid om de objektgrootte via "breedte" en "hoogte" absoluut¹⁵ in te voeren.

Ook in deze dialoogbox duiken de selectie-buttons van *Papyrus* weer op. Is de kleine cirkel voor een instellingsmogelijkheid zwart (53,575), dan is de waarde achter de knop actief en wordt na gebruik van de knop **OK** of **Instellen** voor het object ingesteld. Is deze knop echter wit (53,575), dan is deze instelling inactief en wordt daardoor na **OK** of **Instellen** genegeerd en de bijbehorende optie wordt dan grijs/gedeselekteerd weergegeven. U kunt de knoppen activeren/deactiveren door er gewoon met muis op te klikken.

Is er tijdens het activeren van de dialoogbox een object actief, dan blijven alle instellingen selecteerbaar. Zijn er echter tijdens het activeren meerdere objecten geselekteerd, dan worden eerst de opties **X**, **Y**, **Breedte** en **Hoogte** gedeselekteerd. Wanneer u dan bijvoorbeeld in eerste instantie alleen de tekstomloop wilt wijzigen, zult u niet per ongeluk alle objecten dezelfde omvang geven.

Objektgroepen gericht uitlijnen

Vooraf voor objektgroepen biedt deze selectieve instelmogelijkheid nog een enorm voordeel: u kunt complete series objecten of kolommen met objecten relatief ten opzichte van een marge (links of boven) uitlijnen. Ook kunt u meerdere

¹⁵ In aanvulling op "Beeldscherm resolutie", waarbij u de grootte relatief ten opzichte van de printerresolutie of de beeldschermresolutie alsmede de verhouding hoogte/breedte kunt aangeven.

objecten exact dezelfde breedte of hoogte geven, zonder de andere parameters te beïnvloeden.

Objectcoördinaten					
X	2	cm	Breedte	9.879	cm
Y	3.14	cm	Hoogte	7.621	cm

Met deze instelling worden alle objecten op precies 2 cm van de linker kantlijn geplaatst, zonder de Y-positie of de grootte te beïnvloeden

papyrus

G.10 Vrije vormgeving stampagina's

Inleiding

Het is moeilijk om in een paar woorden te formuleren wat de nieuwe mogelijkheden voor de paginalayout zijn.

We kunnen het beste beginnen met een paar vaktermen: Een stampagina is een soort basispagina-model dat aangeeft, hoe de layout er uit komt te zien.

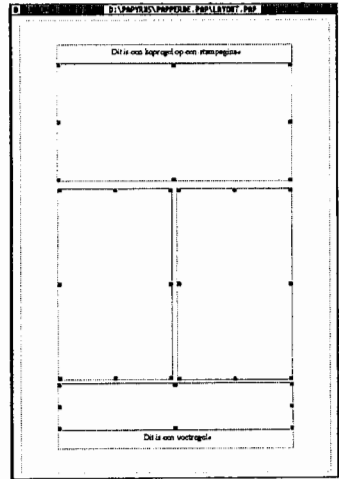
Bij de layout van een stampagina horen: de marges (links, rechts, boven, beneden), het kop- en voetgebied voor kop- en voetregels, de aanduiding of deze stampagina voor de linker- en rechterpagina of alleen voor één van beiden moet gelden.

Voeg hieraan toe het aantal tekstomloopkaders, waarin uw doorlopende tekst komt te staan (bijvoorbeeld op een normale pagina "1", namelijk het grote hoofdgedeelte; of in drie tekstkolommen "3").

Tekstomloopkaders zijn overigens eigenlijk alleen maar speciale tekstobjekten, die pagina-georiënteerd verbonden zijn en waartussen een tekststroom gedefinieerd is.

Vanaf *Papyrus* GOLD zijn de tekststroomkaders op de stampagina niet meer uitsluitend als kolommen ingedeeld. U kunt ze nu ook achteraf qua vorm en status volledig vrij indelen.

De printermarges horen niet bij de layout van de stampagina's, omdat ze slechts globaal voor alle documenten gelden.

Layout van een stampagina met kop- en voetregels en vier vrij ingestelde tekstomloopkaders

Willekeurig wisselen

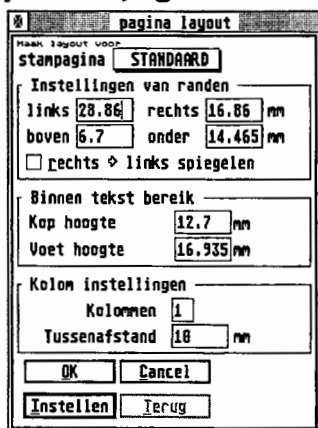
De paginalayout inclusief de vormbepalende stampagina kan een willekeurig aantal keren worden gewijzigd en verwisseld in een dokument. Een paginalayout kan hierbij ook alleen voor rechterpagina's of voor linkerpagina's worden gedefinieerd. Op deze manier kunt u bijvoorbeeld verschillende kop- en voetgebieden en een verschillend aantal kolommen voor hoofdstukken gebruiken.

Geheel vrije vormgeving lay-out

De layout van de stampagina met zijn kolommen respectievelijk tekststroomkaders is nu volledig vrij te realiseren. Hierbij is er geen beperking meer ten aanzien van de vorm en de indeling van de tekststroomkaders. U kunt alle objecten, die tekst bevatten, nu qua vorm en positie willekeurig wijzigen en zo bijv. een bovenliggend tekstblok¹⁶ dwars over de pagina twee gecentreerde kolommen laten volgen en beneden nogmaals een tekstblok dwars over de gehele pagina laten lopen. De doorlopende tekst "loopt" hierbij automatisch van het ene tekststroomkader naar het volgende.

G3.1 Vrije layout van de stampagina's

Pagina lay-out wijzigen

Eerst iets over het manipuleren van een paginalayout: De eenvoudigere wijzigingen zoals **Marges, Kop-/voetregels** en **Aantal kolommen** kunt u zoals gebruikelijk via de dialoogbox **Pagina layout** realiseren. Bovenin de dialoogbox wordt nu de naam van de layout van de stampagina weergegeven, waarvoor de gewenste wijzigingen worden uitgevoerd.¹⁷

¹⁶ niet te verwisselen met het niet in de tekststroom opgenomen kopgebied

¹⁷ niet meer zoals vroeger het papierformaat, dat nu alleen via het menu "File" bereikbaar is.

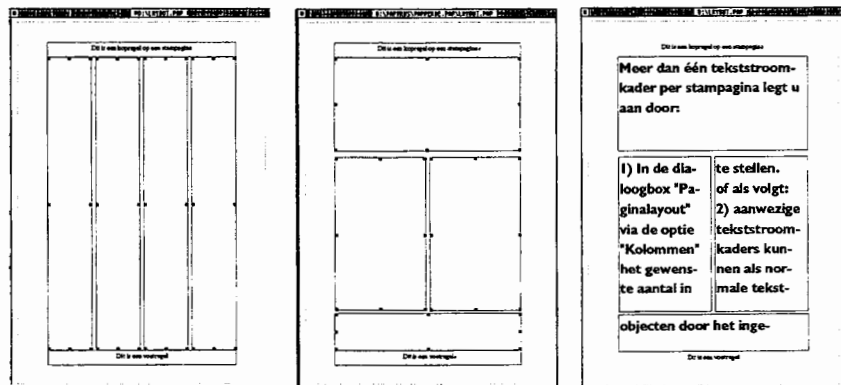
Voor één bepaalde stampagina

ATTENTIE: Dit betekent nadrukkelijk dat wijzigingen altijd betrekking hebben op de in het popup-menu zichtbare stampagina. Daardoor horen de wijzigingen ook bij de pagina's die hun layout van de betreffende stampagina hebben gekregen; dus *niet* per se bij de pagina, waarin de tekstcursor op dat moment staat of waarin een blok is gemarkeerd.

Meerdere kolommen en tekstkaders

We tonen u nu hoe u meerdere tekststroomkaders kunt aanleggen en willekeurig kunt indelen.

Meer dan één tekststroomkader per stampagina legt u aan door:

1. In de dialogbox **Pagina layout** via de optie **Kolommen** het gewenste aantal in te stellen, of als volgt:
2. Aanwezige tekststroomkaders kunnen als normale tekstobjecten door het ingedrukt houden van de Shift-toets en het wegslepen met de muis een willekeurig aantal malen worden gekopieerd.

Op de stampagina belandt u (zoals gebruikelijk) door op een eventueel aanwezig kop- of voetgebied te klikken of door achter de pagina-aanduiding ("Pag. 2") een "M"¹⁸ (voor stampagina) plus het nummer van de gewenste stampagina in te voeren.

¹⁸ "M" (staat voor "Masterpage")

Is het gewenste aantal tekststroomkaders aanwezig, dan kunt u deze nu geheel willekeurig op de stampagina heen en weer schuiven en ze via de van de normale *Papyrus*-tekstobjekten bekende objekthandgrepen¹⁹ in vorm en grootte wijzigen.

Wijzigingen achteraf

Alle tekststroomkaders kunnen overigens ook nauwkeurig via de objekt- uitlijning worden gemanipuleerd. Meer details hierover vindt u in §G.9.2 van deze handleiding.

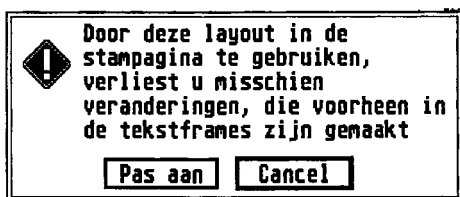
De volgorde van de tekststroom tussen de afzonderlijke kaders blijft hierbij ongewijzigd. Hoe de objekten als kolommen zijn ingedeeld, bepaalt ook de tekststroom; u heeft hier dus allerlei mogelijkheden. Wordt door het kopiëren van een tekststroomkader een nieuw kader geproduceerd, dan wordt dit kader altijd achter de tekststroomketen toegevoegd.

Verwijdert u een tekststroomkader, dan wordt dit kader netjes uit de keten verwijderd en de tekst stroomt daarna van het kader voor het verwijderde kader naar het kader achter het verwijderde kader.

Let u er bij de vrije paginalayout op dat de objekten wat breedte betreft niet een paar tienden van millimeters (of meer) verschillen, als u dat niet nadrukkelijk wenst.

Papyrus kan de tekstregels beduidend sneller beheren, wanneer voor de regels in de verschillende tekststroomobjekten op een pagina steeds dezelfde breedte wordt gebruikt.

Heeft u overigens een stampagina voorzien van een willekeurig gevormde paginalayout, die duidelijk afwijkt van de normale kolommodus, dan moet u deze layout *niet* meer via de dialogbox **Pagina layout** wijzigen. Doet u dit wel, dan wordt het ingestelde aantal kolommen weer in het "gebruikelijke" aantal met gelijke breedte gewijzigd!

¹⁹ de acht zwarte vierkantjes van het objectkader plus de vier middelste vierkantjes van de kaderranden. Meer details vindt u in de handleiding van *papyrus* via het trefwoord "objecten".

Tekststroomkaders kunt u overigens evenals normale tekstobjecten kopiëren en/of verschuiven tussen verschillende stampagina's. Zo kunt u bijvoorbeeld aan een reeds aanzienlijk bewerkte stampagina ook nog een kop- en/of voetgebied toewijzen door deze vanaf een andere stampagina te kopiëren. Zo voorkomt u de omzetting van tekststroom- kaders in kolommen via de dialoogbox **Pagina layout**.

Stampagina Standaard

Een laatste detail m.b.t. het beheer van de stampagina's via de dialoogbox **Pagina layout**: De oude optie dat u de *voorafgaande* aan *Papyrus GOLD* apart bruikbare standaard-layout voor rechter en linker pagina's kon spiegelen is om "historische" redenen aanwezig gebleven; echter alleen maar voor een bijzonder formaat stampagina genaamd **STANDAARD**.

Dit is de vooraf gedefinieerde stampagina, die altijd aanwezig is - ook wanneer u verder geen stampaginaformaten heeft aangelegd. Dit komt dus overeen met de oude situatie voor de documenten, waarvoor u ook niet meerdere stampagina's kon definiëren. Resultierend is het stampaginaformaat **STANDAARD** ook het enige formaat waarvoor u in de dialoogbox **Pagina layout** de optie **rechts » links spiegelen** kunt selecteren. Op deze manier kunt u compatible blijven met dit oude formaat en daardoor met de oude documenten.

Verschilt het paginaformaat van de rechter- en linkerpagina's leg dan a.u.b. voor beiden een afzonderlijk stampaginaformaat aan en wijs via de dialoogbox **Beheer stampagina's** alleen **even pagina's** of alleen **oneven pagina's** aan ze toe.

G.10.2 Aanleg en beheer van stampagina's

We gaan nu over naar het creëren van verschillende paginalayouts. Deze stampagina's kunnen via hun naam worden aangeroepen en beheerd:

Creëren van stampagina's

Via de dialoogbox **Stampagina's** (te activeren via het menu **Speciaal**) kunt u na een klik op de betreffende knop een **Nieuwe stampagina** creëren of een reeds aanwezige

Stampagina verwijderen. Nieuwe stampagina's worden altijd onder een nieuwe naam aangelegd als een kopie van de pagina, die op dat moment in het overzicht van de **Stampagina's** is geselecteerd.

Naamoverzicht

In het veld naast **Naam** kunt u de naam invoeren. Onder deze naam wordt de stampagina beheerd en via deze naam kunt u deze pagina in de dialoogbox **Pagina layout** in het aldaar aanwezige popup-menu activeren en wijzigen.

Paginabereik toewijzen

Onder **Gebruik stampagina** bepaalt u aan welke pagina's in het dokument u de ingestelde paginalayout wilt toewijzen": voor een bepaald gebied van **Pagina's**, bijvoorbeeld **17** tot **23** en tevens expliciet alleen voor **even pagina's** en/of **oneven pagina's** om deze stampaginalayout alleen aan voor- of achterpagina's toe te wijzen.

De layout van een stampagina kunt u overigens achtereenvolgens een willekeurig aantal malen aan meerdere paginagebieden toewijzen.

De in de dialoogbox ingestelde naam wordt overigens duidelijk via de tekstcursorpositie of eventueel via een blokbegin.

Tussen dokumenten kopiëren

Met de knoppen **Kopieer stampagina** en **Voeg stampagina toe** kunt u de layout van stampagina's tussen dokumenten kopiëren.

Resteert nog de knop **Naar stampagina**. Via deze knop springt u direct naar de layout van de stampagina in het dokument.

G.1.1 Licht aan - Belichting via de fotozetter

G.1.1.1 Inleiding

U kunt uw *Papyrus*-files bijvoorbeeld laten belichten op film als model voor printplaten. Hierbij kunt u willekeurig een kwaliteit van 600 tot 1200 dpi en maximaal zelfs 2400 dpi instellen. Hierbij adviseren wij u **dringend** om alleen vectorfonts van SpeedoGDOS 4.2 (bij Paradox verkrijgbaar) te gebruiken.

Denk er a.u.b. aan om in de dialoogbox **Printen** onder "speciaal" de optie **spiegel horizontaal** in te stellen!

De belichting kunt u door alle Atari-belichtingstudio's laten uitvoeren, die het Didot-compatible formaat ISS kunnen verwerken. Overtuig uzelf van tevoren (bijvoorbeeld via Atari-tijdschriften) of de studio van uw keuze het Didot-formaat ondersteunt (als regel moeten ze dan werken met belichters van het type Linotype/Hell UX-70 resp. het type Ultr 70).

We informeren u graag over een belichtingsstudio in uw naaste omgeving (Paradox Import, Oosterkerkstr. 18, 2312 SN Leiden, Telefoonnummer: 071-143080).

G.1.2 Betaalbare film-afdrukmodellen voor 600 dpi

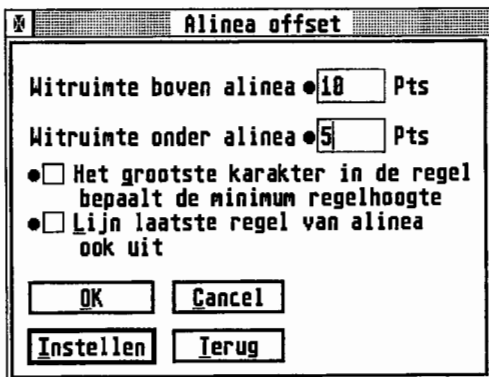
Een aanzienlijk goedkopere methode van reproductie is ook nog een "verwant" van de belichting per fotozetter. Er bestaan betaalbare, speciaal voor de offsetdruk geschikte vellen folie, die u via de laserprinter kunt "belichten". Moderne 600 dpi printers zoals bijvoorbeeld de HP Laserjet 4 leveren voldoende kwaliteit voor kleine oplagen tot circa 5000 exemplaren.

Paradox Import biedt u deze belichtingservice via de speciale laserprinter-folie voor 600 dpi op een HP Laserjet 4 voor een betaalbare prijs aan.

G.12 Meer ruimte - extra alinea-afstanden

ONDER de rubriek Speciaal heeft u nu via de optie **Alinea-Offset** de mogelijkheid om zogenaamde *witregels* voor de alinea's in te stellen. U kunt hierbij voor een alineaformaat afzonderlijk instellen of er bovendien nog boven (**Witruimte boven alinea**) of onder (**Witruimte onder alinea**) de alinea nog extra lege ruimte moet worden gereserveerd. Verder is in deze dialoogbox de keuze veranderd of het grootste karakter van de alinea voor de bepaling van de automatische regelhoogte moest dienen (**Grootste karakter voor minimum regelafstand**) of dat dit werd bepaald door de aan de alinea toegewezen tekststijl. U kunt nu ook voor de laatste regel van een uitgevuld tekstblok bepalen of deze ook rechts of links uitgelijnd moet worden (**Lijn laatste regel van alinea ook uit**).

G.13 Van rechts naar links invoeren

DIT is een typische *off/of*-optie: Of u heeft het helemaal niet nodig - of juist zeer dringend, bijvoorbeeld voor Hebreeuwse of Arabische teksten.

Deze functie relateert altijd aan een alinea en kan dus ook in de alinea-stijlformaten worden vastgelegd. De looprichting van de tekst wordt bepaald met de kleine pijl tussen de instelbuttons voor de automatische regelhoogte en het paginanummer. Is de pijl zwart (masker:wit) dan loopt alles normaal²⁰ van links naar rechts. Heeft u er op geklikt en is de pijl daarna wit (masker:zwart), dan voert u daarna van rechts naar links in.

Er is één beperking: van rechts naar links invoeren lukt tot nu toe alleen met Signum!2- of GEM-pixelfonts, niet met vectorfonts. Reden voor onze luiheid: we hebben tot nu toe nog geen SpeedoGDOS-vectorfonts ontdekt, die de invoer van rechts naar links ondersteunen, alleen maar pixelfonts.

²⁰ Hierbij kan men discussiëren over het feit, wat "normaal" is.

G.14 Metafiles

G.14.1 Een aantal opmerkingen over metafiles

IN principe worden metafiles (files met de extensie **GEM**) door *Papyrus* net als de andere afbeeldingen behandeld. Ze kunnen via **Importeren** in het **File**-menu, **Laden** in de dialoogbox **Illustratie edit** of via het GEM-clipboard worden geïmporteerd en via **Export** in het **File**-menu of **Bewaren** in de dialoogbox **Illustratie edit** ongewijzigd geëxporteerd worden. Verder kunt u een afbeelding gedeeltelijk selekteren, in stappen van 90 graden roteren en ze qua grootte willekeurig wijzigen.

Een metafile is een overzicht van VDI-commando's, dat bijvoorbeeld aanwijzingen bevat om een bepaald vulpatroon in te stellen en dan op een bepaalde positie een cirkel te tekenen. *Papyrus* stuurt deze aanwijzingen (met een paar uitzonderingen) direkt aan het VDI door, alleen de coördinaten worden getransformeerd. Daarom zijn optredende problemen meestal 'bugs' of beperkingen van bepaalde TOS-versies of uitbreidingen van het besturingssysteem, die in het VDI ingrijpen (bijvoorbeeld schermversnellers of GDOS).

Er bestaan verschillende "dialekten" voor metafiles, die in kracht van elkaar verschillen. In principe kan ieder metafilelezend programma iedere metafile weergeven; daarbij kunnen echter een aantal gegevens verloren gaan. Xact gebruikt bijvoorbeeld een eigen formaat, waarin o.a. in plaats van VDI-grijsrasters een flexibelere aanwijzing voor een vrije kleurkeuze wordt gebruikt. Omdat het VDI deze aanwijzing niet kent, zal een programma dat deze aanwijzing zelf niet gebruikt, de kleuren negeren en ze als zwarte vlakken weergeven.

Wat begrijpt *Papyrus* nu? In eerste instantie alles, wat VDI ook kan, inclusief beziercurves (zie beneden) en de nieuwe aanwijzingen van SpeedoGDOS. Bovendien wordt de kleuraanwijzing van het "GEM Artline"- formaat begrepen en in 65 afgeleide grijsrasters omgezet.

G.14.2 Samenwerking met Xact resp. Xact Draw

In de meeste gevallen kunnen Xact-metafiles direct worden gebruikt. Alleen kleurverlopen kan *Papyrus* niet weergeven. Het "GEM-Artline"-formaat is voor *Papyrus* het *filet mignon* van de metafiles: Als u in Xact in dit formaat exporteert, worden kleurverlopen in eenkleurige polygonen gesplitst en *Papyrus* kan deze allemaal weergeven. Het enkelvoudige "GEM"-formaat heeft als nadeel dat in plaats van de "GEM Artline"-compatible kleur- resp. grijsraster-instelling alleen de 9 grijsrasters van het VDI worden gebruikt; bovendien worden de Speedo- fonts vervangen door pixelfonts.

G.14.3 Beziercurves, Polygonen

Beziercurves zijn in alle actuele systeemversies alleen beschikbaar, indien SpeedoGDOS, FontGDOS, NVDI vanaf versie 2.5 of een gelijksoortige VDI-uitbreiding is geïnstalleerd. Anders worden beziercurves als hoekige polygonen weergegeven. Er bestaan ook kwaliteitsverschillen tussen de verschillende uitbreidingsvormen.

Het VDI in de oudere TOS-versies heeft een aantal beperkingen. Het aantal hoekpunten in een polygoon resp. een beziercurve is beperkt tot 256 of 512 hoekpunten. Dit manifesteert zich via wilde lijnen en ontbrekende afbeeldingsdelen. In dit geval moet u de polygoon met een geschikt tekenprogramma in meerdere kleine polygonen verdelen - of een VDI-uitbreiding zoals bijvoorbeeld NVDI gebruiken.

G.14.3 Fonts

Speedo-vectorfonts in metafiles zijn natuurlijk alleen beschikbaar, als SpeedoGDOS geïnstalleerd is. Voor de weergave van andere pixelfonts, die afwijken van het systeemfont, moet een GDOS-vorm (ook SpeedoGDOS of NVDI) geïnstalleerd zijn.

Pixelfonts in metafiles kunnen slecht of piepklein worden

afgedrukt, omdat afhankelijk van de instellingen van het menu-item "compatibiliteit" de fonts van de schermdriver of van de MEMORY.SYS- driver worden gebruikt. Oplossing: Gebruik de SpeedoGDOS-vectorfonts of kies de fonts achteraf in *Papyrus*.

Wijkt de verhouding hoogte/breedte van de metafiles van het getal 1 af, of wordt er bijvoorbeeld in de resolutie 360x180 dpi afgedrukt, dan kan de fontgrootte niet kloppen.

Papyrus beveelt GDOS automatisch de fonts achteraf te laden, zodra ze voor de weergave van een metafile nodig zijn (als dat tenminste nog niet na het starten van *Papyrus* is gebeurd).

papyrus